

Mladi za napredek Maribora 2016

33. srečanje

Turško obleganje Maribora leta 1532

Kaj se je v resnici zgodilo?

zgodovina

Raziskovalna naloga

Avtor: RAHELA HORVAT TOŠ

Mentor: TAMARA MITHANS

Šola: II. GIMNAZIJA MARIBOR

Maribor, januar 2016

Mladi za napredek Maribora 2016
33. srečanje

Turško obleganje Maribora leta 1532

Kaj se je v resnici zgodilo?

zgodovina

Raziskovalna naloga

Maribor, januar 2016

Zahvaljujem se mentorici za pomoč, sošolki za prevode iz madžarščine in očetu za pomoč pri prevodih iz nemščine.

POVZETEK

V nalogi je predstavljeno dogajanje v letu 1532, ko se je turški cesar Sulejman drugič odpravil osvojiti Dunaj. Njegov pohod je zastal pred mestecem Kuseg na avstrijsko-madžarski meji. Po zamudnem obleganju se je odločil prekiniti pohod na Dunaj in se preko Štajerske odpravil nazaj v Bizanc. Na poti so Turki plenili in morili, preganjala pa jih je cesarska vojska. Na begu dobro utrjenih mest Turki niso napadali. Maribor je bil izjema. Turki so z več napadi na mesto skušali premagati branilce in se polastiti mostu. Mariborčani so se uspešno ubranili in Turki so bili čez Dravo prisiljeni zgraditi zasilni most. Z večjim številom virov, ki dogodek omenjajo, se veča tudi število razlik med njimi. V raziskavi sem poiskala vire, ki so splošno sprejeti kot najbolj verodostojni in skušala celovito rekonstruirati dogodek. Želela sem opozoriti tudi na dejstvo, da o dogodku ne obstaja nobena celovita znanstvena monografija ali spominska razstava. Opravila sem terensko raziskavo na lokacijah pomembnejših prizorišč dogodkov. Z opravljeno anketo sem ugotavljala, ali moji vrstniki poznajo resnično dogajanje v omenjanem letu in zgodbe v povezavi z njo. Skušala sem odgovoriti tudi na vprašanje, ali lahko pri obrambi Maribora govorimo o vojaški zmagi nad Sulejmanovo vojsko, in ugotovila, da so Mariborčani septembra 1532 v boju s Sulejmanom zmagali.

KAZALO

POVZETEK	3
KAZALO	4
Kazalo slik	6
Kazalo tabel	7
Kazalo grafov	7
1 UVOD	8
1.1 Predstavitev vsebine raziskave	8
1.2 Opredelitev in omejitve raziskovalnega problema	9
1.3 Hipoteza in predvidena spoznanja	9
1.4 Opis metode in uporabljenih virov	10
2 OBLEGANJE MARIBORA V LETU 1532	12
2.1 Zgodovinski okvir	12
2.1.1 Osmansko cesarstvo do Sulejmana Veličastnega	12
2.1.2 Sveto rimsko cesarstvo in Maksimiljan I.	14
2.1.3 Sulejman II.	16
2.1.4 Karel V., Franc I., Ferdinand I. in Ivan Zapolja	17
2.2 Avstrijsko–turška vojna 1529–33	18
2.2.1 Napad na Dunaj 1529	18
2.2.2 Obleganje Kusega 1532	18
2.3 Napad na Maribor 1532	20
2.3.1 Kronologija obleganja Maribora	20
2.3.2 Nasprotna poveljnika	21
<i>Ibrahim paša</i>	21
<i>Krištof Willenrainer</i>	22
2.3.3 Nasprotujoči vojaški sili	23

<i>Turška vojska</i>	23
2.3.5 Vzroki obleganja	31
2.3.6 Nasprotna bojna načrta	32
2.3.7 Obleganje Maribora v izročilu	33
2.3.8 Posledice bitke in bojišče danes	34
2.4 Sklep teoretičnega dela	35
3 EMPIRIČNA RAZISKAVA	36
3.1 Analiza in interpretacija ankete	36
Vprašanje 1:.....	36
Vprašanje 2:.....	38
Vprašanje 3:.....	39
Vprašanje 4:.....	41
Potrditev oz. ovržba hipoteze	42
4 DRUŽBENA ODGOVORNOST	43
5 ZAKLJUČEK	43
6 LITERATURA	44

Kazalo slik

Slika 1: Ilustracija obleganja Maribora iz knjige Mein Steirerland, mein Heimatland!	11
Slika 2: Turški vpliv na arhitekturo v Sarajevu.....	13
Slika 3: Turški vpliv na kulinariko v Evropi.....	13
Slika 4: Kavljaste puške in arkebuzi iz Zeugbuch-a cesarja Maksimilijana	15
Slika 5: Karel V. Habsburški, Franc I., Ferdinand I., Ivan Zapolja, Sulejman Veličastni	17
Slika 6: Dvorec Schönbrunn na Dunaju	18
Slika 7: Malokalibrski top z Lendavskega gradu	19
Slika 8: Kip Nikole Jurišiča z gradu v Kusegu	19
Slika 9: Stolp in obzidje iz časa napada na Kuseg	19
Slika 10: Ibrahim paša.....	21
Slika 11: Del kupoprodajne pogodbe z dne 14. aprila 1518	22
Slika 12: Replike turških handžarjev v muzejski orožarni v Kusegu	23
Slika 13: Turek v teku, Melchior Lorck	23
Slika 14: Obiskovalka muzeja v Kusegu z repliko turškega hanžarja roki.....	24
Slika 15: Turški bojevniki, Melchior Lorck	24
Slika 16: Konjenik, Melchior Lorck	24
Slika 17: Bombarda iz Kusega	25
Slika 18: Kavljasta puška z Lendavskega gradu	26
Slika 19: Kavljasta puška z Lendavskega gradu	26
Slika 20: Kneže, eden izmed redkih primerov ohranjenega lesenega obrambnega hodnika ...	27
Slika 21: Kneže, v lesene tramove vžagana strelna lina	27
Slika 22: Kneže, višina obrambnega hodnika	27
Slika 23: Djekše, vzdana strelna lina v obrambnem stolpu	27
Slika 24: Maribor, Čeligijev stolp, severna obrambna stranica	27
Slika 25: Ihan, kamnita konzola izpostavljenega obrambnega pomola	27
Slika 26: Djekše, ohranjeni obrambni sistem s stolpi	27
Slika 27: Pohod turške vojske, turško obleganje Dunaja in pomikanje mimo Gradca	29
Slika 28: Spominsko obeležje obrambe Kusega	34

Kazalo tabel

Tabela 1: Rezultati odgovorov na vprašanje 1	37
Tabela 2: Rezultati odgovorov na vprašanje 2	38
Tabela 3: Rezultati odgovorov na vprašanje 3	40
Tabela 4: Rezultati odgovorov na vprašanje 4	41
Tabela 5: Rezultati odgovorov na vprašanja	42

Kazalo grafov

Graf 1: Rezultati odgovorov na vprašanje 1	37
Graf 2: Rezultati odgovorov na vprašanje 2	39
Graf 3: Rezultati odgovorov na vprašanje 3	40
Graf 4: Rezultati odgovorov na vprašanje 4	41
Graf 5: Rezultati odgovorov na vprašanja	42

1 UVOD

1.1 Predstavitev vsebine raziskave

Vsebina moje raziskovalne naloge so dogodki, povezani z obleganjem Maribora v septembru leta 1532. S pisnimi viri bom rekonstruirala in raziskala trditev, da so med 13. in 21. septembrom omenjenega leta turški vojaški oddelki bojno delovali v neposredni okolici mesta Maribor in ga v tem času skušali večkrat osvojiti z namenom, da bi glavnini vojske omogočili prečkanje reke Drave.

Ob tem me zanimajo predvsem okoliščine, ki so pripeljale do tega, da se je majhno mesto, kot je Maribor, na prehodu iz srednjega v novi vek uspešno ubranilo vojaške sile, ki je ob začetku pohoda na Dunaj po različnih navedbah štela vse od 500 000¹ oz. 300 000² do 140 000³ mož. Predstavila bom glavne osebnosti tistega časa, ki so bile vpletene v dogodke. Posebno pozornost bom posvetila turškemu sultanu Sulejmanu. Primerjala bom Sulejmanov poskus leta 1532, da bi osvojil Dunaj, z njegovim prvim spodletelim poskusom zavzetja Dunaja iz leta 1529. Predstavila bom osnovne značilnosti bojevanja in vojaške tehnike posameznih strani, vpletenih v spopad. Raziskala bom tudi vpliv različnih drugih dejavnikov, ki so vplivali na odločitve vojaških poveljnikov.

---

¹ Rosnac, Martin, Die Belagerung der königl. Freystadt Güns im Jahre 1532, Wien, Linz 1789, str. 18.

² Hammer, Joseph, Geschichte des osmanischen Reiches, tretja knjiga, C. A. Hartleben, Pest 1828, str. 123, glej tudi Shaw, Stanford Jay, History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Cambridge University Press, Cambridge 1976, str. 94.

³ Simoniti, Vasko, Turki so v deželi že: turški vpadi na slovensko ozemlje v 15. in 16. stoletju, Mohorjeva družba, Celje 1990, str. 135.

1.2 Opredelitev in omejitev raziskovalnega problema

V raziskovalni nalogi se bom omejila na raziskovanje dejstev o obravnavanem dogodku, ki se v različnih virih bistveno razlikujejo. Raziskovala bom predvsem vzroke, zakaj je omenjeni dogodek, kljub svojemu nedvomnemu obsegu in pomenu v zgodovini, v zgodovinskih knjigah pogosto omenjan zgolj v opombah. Ob tem bom poskušala odkriti tudi vzroke za to, da v Mariboru nimamo nobenega obeležja omenjenih dogodkov.

1.3 Hipoteza in predvidena spoznanja

Raziskati želim odgovor na vprašanji, kako se je uspelo maloštevilnim branilcem mesta Maribor ubraniti napada verjetno največje svetovne vojaške sile takratnega časa, in v kolikšni meri lahko pri obrambi mesta govorimo o vojaški zmagi nad Sulejmanovo vojsko.

Poskušala bom tudi ugotoviti, v kakšni meri je bila utrjenost mesta ključna pri zmagi nad Sulejmanovo vojsko in v kolikšni meri je v Mariboru danes še možno zaznati utrdbeni sistem, ki je mesto obvaroval pred Turki.

Prav tako me zanima, ali moji vrstniki poznajo osnovna dejstva o Sulejmanovih pohodih na Dunaj in prečkanju reke Drave pri Mariboru in ali poznajo s tem povezano zgodbo o krojačku.

Hipoteza 1: Ureditev mestne obrambe je bila takratnim razmeram ustrezno prilagojena in je v mejah običajnih vojaških standardov branilcem mesta omogočila učinkovito zaščito mesta, kar je bil tudi cilj mariborskih branilcev.

Hipoteza 2: Cilj vojaških poveljnikov Sulejmanove vojske je bil, da umik poteka kar se da hitro in se pri tem izkorišča vse možnosti za napredovanje. Iz tega izhaja, da je bil cilj turške vojske Dravo prečkati preko mostu, ki je Maribor povezoval s taborom v Magdalenskem predmestju.

Hipoteza 3: Mariborski obrambni sistem je bil utrjen v skladu s srednjeveško vojaško tehniko in ni nudil ustrezne zaščite v primeru močnejšega topniškega napada, je pa v primeru manjšega topniškega napada, napadov konjenice in pehote ter lokostrelcev lahko nudil ustrezno zaščito.

Hipoteza 4: Manj kot polovica vrstnikov, ki obiskujejo isto šolo kot jaz, pozna osnovna dejstva o dogodkih iz leta 1532, tudi v primeru ko gre samo za pripovedko.

1.4 Opis metode in uporabljenih virov

Preučila sem glavne pisne vire, opravila sem terensko raziskavo na lokacijah pomembnejših prizorišč dogodkov (Maribor in Kuseg) in obiskala lokacije, kjer sem pridobila dodatne podatke in izkušnje, ki so mi pomagali pri raziskavi (Grebinj, Kneže, Krčanje, Djekše, Ptuj, Ihan pri Ljubljani, Gradec in Sarajevo). Na spletni strani EnKlikAnketa sem naredila anketo⁴ z naslovom Turški napad na Maribor leta 1532.

Pri oblikovanju besedila sem povzemala misli mnogih avtorjev. Vsakokratno navajanje vseh povzetih virov bi naredilo besedilo povsem nepregledno. Nemalokrat sem kakšno poved oblikovala tudi s pomočjo desetih ali več virov. Zato sem takšne vire navajala po zaključenih odstavkih. Na tem mestu pa želim omeniti le najpomembnejše vire, ki jih povzeman skozi celotno nalogo. Glavni vir, ki sem ga uporabljala, je bilo besedilo Jožeta Mlinariča *Turki in Maribor v prvi polovici 16. stoletja ter družina Willenrainerjev*.⁵ Najbolj celovit in berljiv se mi je zdel opis obleganja Maribora v knjigi *Govorica orožja*,⁶ ki jo je izdal Pokrajinski muzej Maribor. Pri rekonstrukciji dogodkov sem uporabila še besedilo ravnatelja mariborske gimnazije iz leta 1887, Arthurja Steinwenterja, *Suleiman II. vor Marburg*,⁷ besedilo Martina Rosnaka *Die Belagerung der königl. Freystadt Güns im Jahre 1532*,⁸ natis pisma, ki ga je cesarju poslal Nikola Jurišić z naslovom *Sendbrieff unn warhaffte urkundt Türkischer belägerung, Stürmung und eroberung des Schloß und der Stadt Güns: An Röm. Kön. Mai*⁹ iz leta 1532 in zapisnik z zaslišanja dveh zajetih turških vojakov pod naslovom *Von zweyen Türcken newlich gefangen was sie gefragt worden, und geantwort haben*.¹⁰ Starejše temeljno delo za preučevanje Turkov, ki je prevedeno v vrsto jezikov, je napisal Joseph von Hammer in ima naslov *Geschichte des Osmanischen Reiches, grossentheils aus bisher unbenützten*

---

4 <https://www.1ka.si/a/82920> (dostop 31. 1. 2016 ob 14.00).

5 Mlinarič, Jože, *Turki in Maribor v prvi polovici 16. stoletja ter družina Willenrainerjev*, v: Melikov zbornik / Vincenc Rajšp ..., Ljubljana, 2001, str. 251–271.

6 Toifl, Leopold, *Govorica orožja*, Pokrajinski muzej Maribor, Maribor, 2012, str. 23–24, avtor besedila, Leopold Toifl, je zaposlen v graškem muzeju Landeszeughaus, kjer hranijo veliko zbirko orožja, ki je bilo pripravljeno, v kolikor bi se Turki še kdaj vrnili na Štajersko.

7 Steinwenter, Arthur (1844). *Suleiman II. vor Marburg 1532*, v *Jahresbericht des k.k. Staats-Gymnasiums in Marburg*, Maribor, 1887.

8 Rosnac, Martin, *Die Belagerung der königl. Freystadt Güns im Jahre 1532*, Wien, Linz, 1789.

9 Jurišić, Nikola, *Sendbrief vn[d] warhafte vrkundt Türckischer belägerung Stürmung vnd handlung des Schloß vnd der Stat Güns An Roemische Koenigkliche Maiestat von derselbigen Hauptman so darinn gelegen außgangen*, Augsburg, 1532.

10 *Von zweyen Türcken newlich gefangen was sie gefragt worden, vnd geantwort haben*, Nürnberg, 1532.

Handschriften und Archiven.¹¹ Knjiga je izšla v več zvezkih. Obseg izdaj posameznih zvezkov se razlikuje predvsem glede na časovno obdobje, ki ga obsega. Prav posebej se mi je zdela uporabna izdaja iz leta 1882, kjer je v dodatku prevod izvirnega Sulejmanovega dnevnika z mnogimi podrobnostmi.

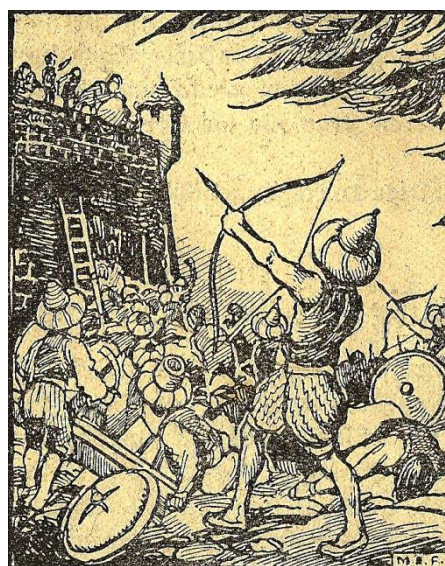
Večji del zgoraj omenjenih besedil sem našla v digitalni knjižnici bavarske deželne knjižnice iz Muenchna. Pomemben vir podatkov mi je predstavljala tudi knjiga, ki sem jo kupila v antikvariatu v Kusegu, avtorja Istvána Bariske, *Kőszeg ostromának emlékezete*.¹² V manjši meri so bili pri rekonstrukciji dogodkov, ki sem jih obravnavala v raziskovalni nalogi, uporabljeni tudi drugi viri, navedeni v sprotnih opombah in v poglavju *Literatura*.

Pri analizi rekonstrukcije sem uporabila knjigo, ki jo je leta 1846 napisal mariborski polihistor Rudolf Gustav Puff z naslovom *Maribor: njegova okolica, prebivalci in zgodovina*, ki je v nemškem jeziku izšla leta 1847 in jo je leta 1999 prevedel Franc Vogelnik.¹³ Veliko podatkov sem povzela tudi po razpravah, zbranih v knjigi *Maribor skozi stoletja*¹⁴ iz leta 1991.

Zgodba o krojačku in nekateri drugi podatki so bili povzeti po knjigi *Mariborske in druge zgodbe*, ki jo leta 1997 izdala skupina avtorjev.¹⁵

Različico zgodbe o napadu na Maribor sem povzela še po knjigi graškega pisatelja Braunerja *Mein Steirerland, mein Heimatland!*, kjer je v bolj pripovedni obliki predstavljen tudi napad na Gradec, Lipnico, Radgono in druga mesta.¹⁶

Pri preučevanju obrambe mesta Maribor mi je bil v veliko pomoč znanstveno-teoretični in projektni elaborat *Mariborski srednjeveški obrambni sistem*, ki ga je za mestno občino Maribor leta 2013 izdelal dr. Igor Sapač in je dostopen na spletni strani občine.¹⁷

Slika 1: Ilustracija obleganja Maribora iz knjige *Mein Steirerland, mein Heimatland!* (vir: optično zajeto iz izvirnika, str. 92)

11 Hammer-Purgstall, Joseph von, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, grossentheils aus bisher unbenützten Handschriften und Archiven, izdaja iz leta 1828 ima dodane Sulejmanove dnevnike, uporabljala sem še izdajo iz leta 1840 za lažjo identifikacijo krajev in hrvaško izdajo iz leta 1979 zaradi lažjega razumevanja.

12 Bariska, István, *Kőszeg ostromának emlékezete*, Európa Könyvkiadó Helikon Kiadó, Budapest, 1982.

13 Puff, Rudolf Gustav, *Maribor: njegova okolica, prebivalci in zgodovina*, Obzorja, Maribor, 1999.

14 *Maribor skozi stoletja*. Razprave I / [uredil uredniški odbor Jože Curk, Bruno Hartman, Jože Koropec], Obzorja, Maribor, 1991.

15 Bevc Varl, Valentina, *Mariborske zgodbe* / Valentina Varl, Dušan Tomažič, Sašo Radovanovič, Kapital, Maribor, 1997.

16 Brauner, Franz, *Mein Steirerland, mein Heimatland!*, NS-Gauverlag, Graz, 1941.

17 <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=20281> (dostop 31.1. 2016 ob 14.00).

2 OBLEGANJE MARIBORA V LETU 1532

2.1 Zgodovinski okvir

2.1.1 Osmansko cesarstvo do Sulejmana Veličastnega

Veliko osmansko cesarstvo je nastalo iz nomadskih plemen, ki so se iz centralne Azije selili na Bližnji Vzhod, da bi se kot plačanci bojevali v vojskah islamskih držav.¹⁸ "Osmanski Turki so potomci Turkov Oguzev iz zahodnega Turkeстана, ki so sredi 11. stoletja pod vodstvom dinastije Seldžukov osvojili najprej Iran in Irak, nato pa razširili svojo oblast nad skoraj vso Malo Azijo in Sirijo".¹⁹ V letu 1243 so anatolske Seldžuke, ki so stoletja grozili bizantinskemu cesarstvu, premagali Mongoli. Osmanska država se je razvila iz *bejluka*²⁰ (emirata), ki je nastal skupaj z ostalimi bejluki v času razpadanja seldžuške države. Sinu plemenskega beja Ertugrula, Osmanu, ki si je z zmago v bitki z Bizantinci pridobil velik ugled, so se pridružili mnogi lokalni vodje plemen in celo nekateri odpadli bizantinski vitezi. Osmanov *bejlik*, ki je mejil na bizantinske posesti, se je z leti krepil in ob Osmanovi smrti postal resna grožnja krščanskemu cesarstvu. V nekaj stoletjih se je, predvsem pod poveljstvom Osmanovega sina Orbana, osmanska oblast razširila v večino zahodne Male Azije in se utrdila tudi na evropskih tleh. Že leta 1326 je padlo mesto Bursa in postalo osmanska prestolnica. Po združitvi turških plemen v Mali Aziji, predvsem pa po osvojitvi severne Grčije je izgledalo, da je padec Konstantinopla neizbežen. Položaj bizantinskega cesarstva so slabili predvsem notranji boji za oblast,²¹ pri čemer so sprte strani pogosto najemale turške najemnike. V naslednji desetletjih se je okrepilo turško prodiranje na Balkan, ki je kmalu zbudilo tudi druge evropske vladarje. Ogrji so leta 1396 pod poveljstvom Sigismunda in ob pomoči francoskih, angleških in nemških vitezov pričeli pohod nad Turke. Po začetnih uspehih se je mogočni pohod zaključil s katastrofo. V epski bitki pri Nikopolisu

---

¹⁸ Jesenšek, Gašper, Razvoj Osmanske države do konca vladavine Sulejmana II., diplomsko delo, Ljubljana 2008, str. 4.

¹⁹ Srednji vek, Marjan Krušič in Irena Trenc; priredili in nova poglavja napisali Aleš Berger ... [et al.], Mladinska knjiga, Ljubljana, 1985, str. 66.

²⁰ Besedo "bejluk" sem v takšni obliki zasledila samo v knjigi Srednji vek, Marjan Krušič in Irena Trenc; priredili in nova poglavja napisali Aleš Berger ... [et al.], Mladinska knjiga, Ljubljana, 1985, str. 66, in v diplomskem delu Tepeš, Vitomir, Evropa v 18. stoletju in islam, Ljubljana 2009, str. 20, kjer je povzeto enako besedilo, vendar kot vir avtor navaja Voje, Ignacij, Oris zgodovine jugovzhodne Evrope. Srednji vek: [skripta za interno uporabo], Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, Ljubljana 1992, str. 31. V osmanski turščini je oblika besede beylik (izgovorjava: bejlic) in označuje majhno kraljestvo, ki ga vodi bej (beg), višji civilni ali vojaški oblastnik. Uporaba besede bejluk je lahko v tem primeru tudi neprimerna, saj z isto besedo označujemo tudi polke sultanove telesne straže.

²¹ Kranjec, Silvo, Zgodovina Srbov, Družba sv. Mohorja, Prevalje, 1927, str. 56.

je Bajezid uničevalno potolkel evropske sile in tudi po zaslugi Hermana Celjskega Nemci takrat niso izgubili cesarja in Ogrri ne svojega kralja.²² Po mnenju mnogih je bila takrat dokončno zapečaten tudi usoda Konstantinopla.

Verjetno bi tako tudi res bilo, če se leta 1402 sultan Bajezid ne bi pri Ankari spopadel s Tatarom Timur Lenkom. Sultan je bil v bitki premagan in ujet. Medtem ko je Bajezid umiral v Timurjevem ujetništvu, se je pričelo drobljenje osmanske države. Čeprav je novi sultan Mehmed I. razdrobljene bejlike kmalu ponovno združil, so postali sultani zaradi izkušnje s Timur Lenkom, ki je imperij skoraj uničil, pazljivejši. Prav to pa je razlog, da je bizantinsko cesarstvo obstalo še nadaljnjih petdeset let. V teh letih so Turki utrdili svoje cesarstvo in razširili svoja vazalska posestva. Leta 1453 je Murat II. presodil, da je čas zrel za napad na

Konstantinopel. Z vojsko 300 000 mož in z dobro opremljenim ladjevjem je mesto napadel. Pri turški zmagi so odločilno vlogo odigrali veliki topovi, ki so na več mestih mogočno mestno obzidje spremenili v ruševine, vidne še danes.²³ Čeprav so Turki vpadali v slovenske dežele že od leta 1408,²⁴ so se šele leta 1463 po zavzetju

Slika 2: Turški vpliv na arhitekturo v Sarajevu (vir: lastni arhiv)

Bosne približali najbližjemu mestu Kranjske, tj. Metliki, na manj kot 100 km (Voje, 1976, str.

Slika 3: Turški vpliv na kulinariko v Evropi (vir: lastni arhiv)

4). Po letu 1469 pa že zasledimo turške težnje, da bi s stalnimi vdori na slovensko ozemlje "dežele tako izčrpali, da bi ob ugodni priliki postale lahek plen turške osvajalske vojske" (prav tam, str. 5). Turški vpadi iz let, ki so sledila, predvsem pa vpad na Štajersko iz leta 1480, so ostali v ljudskem spominu prisotni še vrsto let.

²² Nicolle, David, Nicopolis, 1396, Osprey, Oxford, 1999, str. 65, glej tudi Kranjec, 1927, str. 69.

²³ Turnbull, Stephen, The walls of Constantinople AD 324-1453, Osprey, Oxford, 2004, str. 58.

²⁴ Voje, Ignacij, Vplivi osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju, v: Zgodovinski časopis, 1976, št. 1-2, str. 4.

2.1.2 Sveto rimsko cesarstvo in Maksimiljan I.

Ko govorimo o "Svetem rimskem cesarstvu nemške narodnosti", moramo "rimsko" razumeti kot nadaljevanje antičnega imperija in "sveto" v smislu, da gre za vodilno silo krščanskega Zahoda. Od zadnje tretjine 15. stoletja ima cesarstvo v imenu tudi dodatek "nemške narodnosti". Vodja Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti je bolj *kaiser*. Za to doživljenjsko nalogo ga je izvolilo (sprva) sedem volilnih knezov (imenovanih Kurfürst). Kot je določeno v zlati buli cesarja Karla IV. iz leta 1356, so bili volilni knezi trije cerkveni knezi (nadškofje Mainza, Kölna in Trierja) in štiri posvetni knezi (renski palatinski grof oz. falški grof (Pfalzgraf bei Rhein), vojvoda Saške, mejni grof Brandenburški in v začetku tudi češki kralj). V cesarskih volitvah je veljalo načelo večine. Dejansko pa se je skušalo vedno doseči nekakšno soglasje. Pravilo je bilo, da je vodja kraljestva voljen v Frankfurtu na Majni v cerkvi sv. Bartolomeja in nato v Marijini cerkvi v Aachnu kronan za rimskega in nemškega kralja. Po tem je v cerkvi sv. Petra v Rimu papež rimskega kralja kronal še za cesarja. Zaradi zagotavljanja "dinastične kontinuitete" je bil po tradiciji cesarjev sin izvoljen za kralja še za časa cesarjevega življenja (*vivente imperatore*). Cesarški naslov ni bil neposredno povezan z zagotovljenimi dohodki in teritorialno posestjo. Cesarjeva moč tudi ni bila neomejena. Že na dan volitev so volilni knezi bodočemu vladarju predstavili seznam zahtev, ta pa je moral s prisego in podpisom potrditi, da bo le-te tudi izpolnjeval.

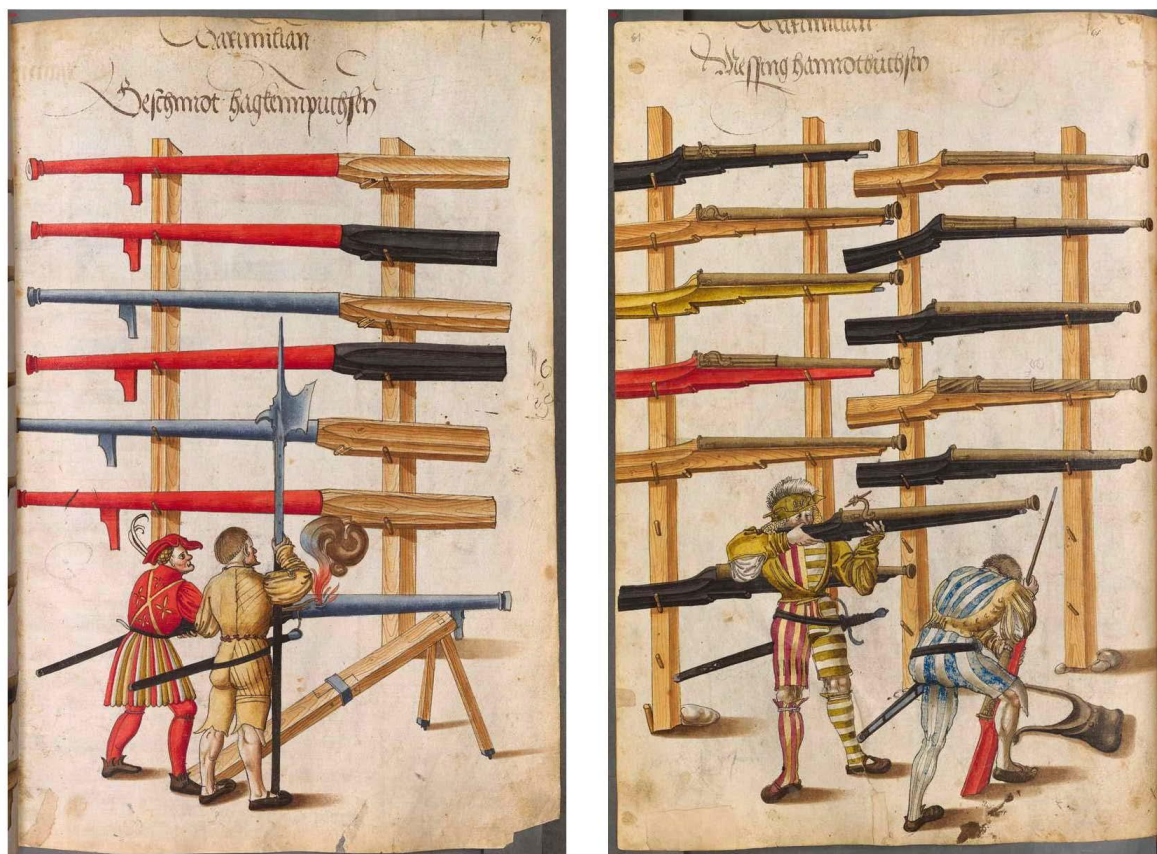
Cesarstvo je segalo od severne Italije in Istre na jugu do Severnega in Baltskega morja, od meje z Madžarsko in Poljsko na vzhodu in do francoske meje na zahodu.

Neposredno vladarsko pravico je imel cesar kot vodja "rajha" le nad prebivalci svobodnih cesarskih mest, vitezi in Judi ter nekaj vasmi – te skupine bi lahko razumeli kot neke vrste "reich" državljane.

Vloga cesarja v Svetem rimskem cesarstvu nemškega naroda, kjer je bila oblast izrazito deljena, torej federalistična, se je povsem razlikovala od centralistične vloge sultana v osmanskem cesarstvu. Poleg tega Sveto rimsko cesarstvo ni bilo prava dedna monarhija, temveč volilna monarhija. Cesar je za izvajanje in utrjevanje svoje moči potreboval in uporabljal denar. Tega pa je dobil od svojih podložnikov. V zameno za denar so volilni knezi, grofje in deželni stanovi zahtevali več vpliva in ugodnosti. Rivalstvo med cesarjem in volilnimi knezi za pooblastila ali nadvlado je privedlo do slabitve cesarstva in zaviralo ali celo preprečevalo pomembne zunanje politične ukrepe.

Tako se je Friderik, ki je bil kronan le leto dni pred padcem Konstantinopla, znašel v precejšnji zagati. Na eni strani so nanj pritiskali nesložni krščanski knezi, na drugi strani pa so deželo plenili Turki.²⁵ Čeprav je Friderik na regenburškem državnem zboru leta 1471 govoril o pohodu nad Turke (prav tam, str. 79), je za obrambo dežel storil le malo. Že leta 1477 je bil prisiljen vse sile usmeriti v spopad z Matijo Korvinom. Spopadi so se nadaljevali vse tja do leta 1490, ko je 47-letni kralj Matija umrl na Dunaju. Štiri leta pred tem je bil Maksimiljan I. izvoljen za rimskega kralja. Pod njegovim vladanjem naj bi se razmere obrnile na bolje.²⁶ Razlog, da pišem o njem, je, da so po mnenju mnogih prav njegove težnje po večji centralni oblasti in njegova organizacija cesarstva v veliki meri doprinesli k temu, da evropske prestolnice niso bile deležne enake usode kot Konstantinopel. To pa še ne pomeni, da je bilo Maksimiljanovo vladanje obdobje miru in stabilnosti.²⁷

Slika 4: Kavljaste puške in arkebuze iz Zeugbuch-a cesarja Maksimilijana (vir: Zeugbuch Kaiser Maximilians I., BSB Cod. 222, Innsbruck, okoli 1502, bavarska digitalna knjižnica)

Maksimiljan je bil velik bojevnik in se je odpravil na 25 vojnih pohodov v pičlih 40 letih. Rad se je imenoval "očeta landsknehtov". Za njihovo opremo je oživil oboroževalno proizvodnjo, številne livarne za topove ter kovačnice za oklepe in meče.

²⁵ Pohl, Walter, Habsburžani : zgodovina evropske rodbine / zasnova Brigitte Vacha; besedilo Walter Pohl in Karl Vocelka, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1994, str. 77 in naprej.

²⁶ Gruden, Josip, Zgodovina slovenskega naroda, zv. 1, Družba sv. Mohorja, Celovec, 1910, str. 352.

²⁷ Rossing, Sigrid-Maria, Maximilian I., Amalthea Signum Verlag, Dunaj, 2002, str. 56 in naprej.

2.1.3 Sulejman II.

Sultan Sulejman II. Zakonodajalec (turški zgodovinarji ga imenujejo Sulejman I. ali Sulejman Kanuni), običajno imenovan kar Sulejman Veličastni (1520–1566), je najpopularnejši turški sultan vseh časov. Zgodbe o njem, njegovem haremu in ženah zapolnjujejo domišljijo že skoraj pol tisočletja in v tem času niso izgubile svoje privlačnosti. Lahkotno branje o Sulejmanu je po podatkih s COBISS/OPAC-a v zadnji letih popularno tudi v Sloveniji, saj sta bili kar dve takšni knjigi med bolj izposojanimi.²⁸ Turško telenovelo o Sulejmanu, ki so jo pričeli snemati leta 2011, pa so predvajali kar v 25 državah, tudi v Sloveniji.²⁹

Sulejman je oblast prevzel brez kakršnega koli odpora, kar je bilo v osmanski zgodovini redkost. Cesarstvo je bilo dobro organizirano in bogato. Sulejman je z uravnoteženo zakonodajo državi zagotovil notranjo stabilnost, ki mu je omogočila, "da se je uspešno vojskoval na treh frontah, in sicer v Evropi, v Sredozemlju in v Iranu, in povedel turško državo do vrhunca razcveta".³⁰ Sulejman je ukazal kar trinajst vojnih pohodov, na katerih je sodeloval tudi sam osebno. Leto zatem ko je postal sultan, je napadel Beograd. Napad se je začel junija 1521 s topniškim obstreljevanjem. Topovi so bili dobro vkopani in topniška mesta so bila med seboj povezana z rovi. V začetku avgusta so Turki topniško obstreljevanje stopnjevali. Z odločnimi juriši z več strani so 8. avgusta 1521 osvojil večji del Beograda. Predaja mesta je sledila 28. avgusta.³¹ Beograd je postal "močna turška trdnjava in pot na Ogrsko je bila Turkom odprta" (Kranjec, 1927, str. 102). Pet let kasneje je v bitki pri Mohaču "zapečatil usodo madžarskega kralja Ludovika II. in napravil konec madžarski suverenosti".³² Budo je osvojil brez boja in jo kmalu zapustil skupaj s 105 000 ujetniki.³³ Takrat pa se je vnel prepir za ogrski prestol med Ludovikovim svakom, avstrijskim nadvojvodo Ferdinandom, in Ivanom Zapoljo.

---

²⁸ Falconer, Colin, Sulejman Veličastni. Sultanov harem, Učila International, Tržič, 2013, in Johnson, Jane, Sultanova žena, Učila International, Tržič, 2013.

²⁹ http://www.siol.net/planet-tv/oddaje_in_serije/sulejman_velicastni/sulejman_velicastni.aspx (dostop 1. 2. 2016 ob 20.00).

³⁰ Gérard Du Ry van Beest Holle, Zgodovina v slikah, zv. 11: 1454–1600 / slovensko izdajo so pripravili Branko Božič in Tomaž Weber ter prevajalec Stanko Jarc, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1977, stolp. 5039.

³¹ Turnbull, Stephen, The Ottoman Empire 1326–1699, Osprey, Oxford, 2003, str. 58.

³² Gérard Du Ry van Beest Holle, Zgodovina v slikah, zv. 11: 1454–1600 / slovensko izdajo so pripravili Branko Božič in Tomaž Weber ter prevajalec Stanko Jarc, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1977, stolp. 5039.

2.1.4 Karel V., Franc I., Ferdinand I. in Ivan Zapolja

Maksimiljanov vnuk Karel V. je z zavezniškimi porokami in na račun prezgodnjih smrti nasledil burgundsko Nizozemsko, združeni španski kroni in naposled še dežele svojega deda, po katerem je dobil naslov svetega rimskega cesarja. Njegov tri leta mlajši brat Ferdinand je po smrti Ludovika II. pri Mohaču skušal priti na ogrski prestol. Ferdinand je bil izvoljen za češkega kralja, podprli so ga nekateri ogrski veljaki in hrvaški sabor ter večina Srbov. Zapolja je bil poražen in je zbežal na Poljsko, od koder je prosil Sulejmana za pomoč. Dejstvo, da se je Sulejman v sporu za ogrsko krono postavil na stran Ivana Zapolje (Kranjec, 1927, str. 102), seveda ni posledica naklonjenosti do njega, ampak širša politična odločitev, za katero moramo vzroke iskati že leto prej, ko so sile Karla V. v bitki pri Paviji zajele francoskega kralja Franca I. (1515–47). Takrat sta kralj in njegova mati, tako kot Zapolja, poslala Sulejmanu pismo s prošnjo za pomoč proti Habsburžanom. Leta 1523 so Osmani začeli pohod na Madžarsko, katere kralj je bil Ludvik II., soprog Habsburžanke Marije in velik habsburški zaveznik. Zaradi osmanskega pritiska na Madžarskem je Karel V. pristal na izpustitev Franca I. iz madridskega ujetništva. Svoboda mu je bila zagotovljena z madridsko pogodbo, podpisano leta 1526. Ponižani Franc I. je takoj ko je prišel na svobodo, začel protihabsburško koalicijo, ki je vključevala celo papeža in Anglijo. Zato lahko razloge, da se je v letih 1529 in 1532 Sulejman podajal v obsežne vojaške operacije proti Habsburžanom v osrednji Evropi, gledamo tudi v luči njegovega zavezništva s francoskim kraljem.³⁴

Slika 5: Karel V. Habsburški, Juan Pantoja de la Cruz, kopija portreta, ki ga je naslikal Tizian, 1605 (original 1550); Franc I., Jean Clouet, okoli 1520; Ferdinand I. Julius Berger, po grafiki Bartheleyja Behama, 1883 (original okoli 1530); Ivan Zapolja, Erhard Schön, okoli 1530; Sulejman Veličastni, Melchior Lorck, 1559 (vse slike, z izjemo slike Ferdinanda (licenca CC BY 4.0), so uporabljene v skladu z licenco Wikimedia Commons.

³⁴ Kljub temu se formalna zveza ni oblikovala vse do leta 1536 in še takrat je bila skrivnost. Kot rezultat te zveze je leta 1537 francoska flota pomagala osmanskim silam pri obleganju Krfa, ki je bil pod beneško oblastjo (takrat zaveznica Habsburžanov), medtem ko je znameniti poveljnik osmanske vojske, Hayreddin Barbarossa, prezimil v Toulonu in pomagal Francozom pri njihovih vojaških operacijah proti Habsburžanom v letih 1543–44. Francoska vojska je sodelovala z Osmani pri njihovih pomorskih operacijah leta 1553 proti habsburškim posestim v zahodnem Sredozemlju in v istem letu je formalna zavezniška pogodba postala javna.

2.2 Avstrijsko–turška vojna 1529–33

2.2.1 Napad na Dunaj 1529

Sulejman se je na prošnjo Ivana Zapolje odzval tako, da se je 10. maja 1529 z vojsko pribl. 120 000 mož odpravil na pohod proti Ogrski. Avgusta sta Sulejman in Zapolja s skupnimi silami napadla Budo in jo osvojila 8. septembra. Tako je bilo Zapolji omogočeno, da je zavladal pod turško nadoblastjo in Sulejmanu plačeval davke. Tu pa se Sulejmanov pohod ni zaključil.

Že 27. septembra je bil Sulejman pred Dunajem. Ferdinand je branil mesto s 16 000 možmi. Dunajsko obzidje je bilo zastarelo in obstajala je nevarnost, da bodo turški topovi hitro uničili avstrijske obrambne položaje. Na srečo večina težkih turških topov nikoli ni prispela pred Dunaj, kar je bila posledica dežja, ki je naredil ceste neprevozne. Dunajska vojaška posadka je bila sestavljena iz odločnih in izkušenih vojakov. Turki so se ob odsotnosti težkih topov pri podiranju obzidja zanašali na svoje minerje, ki so kopali podzemne rove, po katerih so pod dunajsko obzidje nastavljali smodnik. Večino rogov so branilci pravočasno odkrili in onesposobili mine. Potem ko so Dunajčani odbili več napadov, je Sulejman 12. oktobra ukazal zadnji napad. V noči na 14. oktober so Turki usmrtili ujetnike in pričeli s sramotnim umikom.

Slika 6: Dvorec Schönbrunn na Dunaju (vir: lastni arhiv)

2.2.2 Obleganje Kusega 1532

Sultan se je poleti 1532 zdaj že drugič odpravil proti cesarskemu mestu z veliko vojsko, ki je skupaj s pratežem štela okoli 140 000 mož in je vlekla s seboj sto dvajset topov. Pri Kusegu (Köszeck) blizu današnje avstrijsko-madžarske meje je turška vojska naletela na močan odpor. Obrambo Kusega je vodil Nikola Jurišić. Prvi Turki so prišli pred mesto 5. avgusta in že 10. avgusta so pričeli prvi boji. V gradu je bilo 28 huzarjev in 18 nemških vitezov, ostalih 700

mož v utrjenem mestu pa so bili prebivalci mesta in okolice. Že 14. avgusta so Turki začeli mesto spodkopavati in naskakovati obzidje. Turki niso s seboj pripeljali nobenih oblegovalnih strojev ali topov, saj so morali le-te pustiti v blatu daleč zadaj. Zato je celoten napad potekal le z malokalibrskimi kalverini in falkoneti (krogle premera 14-5 cm).

Turki večjega odpora niso pričakovali, zato na obleganje niso bili pripravljeni. Zaradi vse slabšega vremena so poskušali napad na mesto kar se da hitro zaključiti. Minerji so pričeli spodkopavati obzidje, da bi namestili smodnik, vendar so že na globini 200–230 centimetrov naleteli na podtalnico. Potrebno je povedati tudi, da je bilo v 25-tih dneh obleganja kar 10 dni

Slika 7: Malokalibrski top z Lendavskega gradu, kot so jih uporabljali pri obleganju Kusega (vir: lastni arhiv)

deževnih, kar povzroči slabšo kvaliteto smodnika in še višjo podtalnico. Ibrahim paša je 22. avgusta uvidel, da brez pravega obleganja ne bo šlo. Ukazal je zapolnitev jarka in postavitev oblegovalnih stolpov. Odločilni napadi so se zgodili 27. in 28. avgusta. Po teh napadih je Ibrahim paša, ki je tudi osebno spoznal Nikolo Jurišiča, saj je bil le-ta Ferdinandov pogajalec, obleganemu mestu ponudil sporazum. Obljubil mu je, da bo v zameno za simbolično zmago,

Slika 8: Kip Nikole Jurišiča z gradu v Kusegu (vir: lastni arhiv)

ki sestoji iz tega, da lahko Turki na obzidju izobesijo osem rdečih zastav, prekinil obleganje in prizanesel mestu. Zadnje turške enote so zapustile okolico mesta 30. avgusta ob 11. uri. V napadu je umrlo 418 prebivalcev mesta.³⁵

Slika 9: Stolp in obzidje iz časa napada na Kuseg (vir: lastni arhiv)

³⁵ Laszlo, Stefanka, Streifzüge durch Koszeg/Güns, Escort Tourist, Sopron, 2005, str. 4 in naprej.

2.3 Napad na Maribor 1532

2.3.1 Kronologija obleganja Maribora

25. april	Sulejman se opravi na pot iz Konstantinopla
12. junij	vojska prispe v Niš
25. junij	Sulejman v Beogradu
30. julij	Turki napadejo Veliko Kanižo
10. avgust	pričetek obleganja Kusega
27.–28. avgust	padec ali kapitulacija Kuseka
30. avgust	umik turške vojske proti vasi Szakony
31. avgust	turška vojska osvoji Šoprom
1. ali 2. september	Turki se umikajo mimo Kobersdorfa, <i>vojska se razcepi</i>
3. september	po Sulejmanovem dnevniku v kraju <i>Csasafalu</i> (Stoob?) po drugih virih: <i>Turki pred Železnim</i>
4. september	po Sulejmanovem dnevniku verjetno v kraju Kogl na Gradiščanskem, po drugih virih: <i>Turki pred krajem Dunajsko Novo mesto (50 km južno od Dunaja)</i>
5. september	po Sulejmanovem dnevniku v kraju Dechantskirchen
6. september	po Sulejmanovem dnevniku v kraju Grafendorf <i>in tudi v Raichenau</i>
9. september	po Sulejmanovem dnevniku v kraju Feistritz (grad Feistritz pri Ilzu)
11. september	Turki se pomikajo mimo Gradca
12. september	Sulejman prečka Muro, ogledniki ga obvestijo, da mu je Kacijanar z vojsko tesno za petami
13. september	uničenje trga Lipnica, prvi Turki pri Radljah in pred Mariborom
14. september	Turki v Svečini in pred Mariborom, prvi domnevni napadi na Maribor
15. september	napadi na Maribor
16. september	po vojnem dnevniku sultana dan, ko pride Sulejman pred Maribor in prične z gradnjo mostu
17.–18. september	gradnja mostu preko Drave
19. september	veliki vezir Ibrahim paša s svojimi četami preide na desni breg Drave
20. september	v zgodnjih jutranjih urah Sulejman prečka reko
21. september	opoldne zadnji turški bojavniki prečkajo Dravo

2.3.2 Nasprotna poveljnika

Ibrahim paša

Ibrahima pašo, rojenega v Pargi v Grčiji leta 1493, s polnim imenom Pargali Ibrahim paša, so Osmani kot albanskega otroka odpeljali v turško suženjstvo in ga na silo spreobrnilo iz krščanstva v islam. Arabski knez ga je daroval princu Sulejmanu, s katerim je Ibrahim nato odraščal v Manisi.³⁶ Sulejman in Ibrahim sta bila dobra prijatelja in ko je prvi prišel na oblast kot sultan Sulejman Veličastni, je poskrbel tudi za svojega prijatelja. Najprej je Ibrahim za sultana čuval orožje, kasneje pa je postal njegov vezir. Poročen je bil s hčerjo Skanderja paše, nato pa se je poročil sultanovo sestro sultanko Hatidžo.³⁷ Ibrahim paša je bil prvi veliki vezir osmanskega imperija, ki ga je imenoval sam sultan in to funkcijo je opravljal med leti 1523 in 1536. Leta 1536 pa ga je Sulejman dal v palači Topkapi Saraj v Konstantinoplu usmrtiti. Sulejmana je na nevarnost njegovega vezirja opozarjala sultanova žena, češ da se želi Ibrahim polastiti sultanovega prestola.

Ibrahim je kot veliki vezir imel odločilno vlogo v diplomatskih in vojaških zadevah. Prva vojaška ekspedicija, ki jo je vodil, je potekala leta 1524 v Egiptu, kjer je ponovno vzpostavil red in uvedel administrativne in finančne ukrepe, ki so v Egiptu utrdile osmanski vpliv. Ibrahim je bil vrhovni poveljnik v vojnah v Podonavju v letih 1526, 1529 in 1532. Pod njegovim vodstvom je turška vojska pri napadu na Maribor leta 1532 zgradila pontonski most in preko njega prečkala Dravo.

Slika 10: Ibrahim paša, Boissard v "Vitae et icones Sultanorum Turcicorum", Frankfurt, 1596, Wikimedia Commons

Leta 1533 je z vsemi pooblastili predstavljal sultana v pogajanjih z rimskim cesarjem Karlom V. glede madžarskega vprašanja, s čimer je Madžarska postala vazalna otomanska država. V vzhodnih provincah je Ibrahim leta 1526 zadušil upor turških plemen v Anatoliji. Kot poveljnik osmanske vojske je boju z iranskimi Safavidi leta 1534 zavzel iraški Tabriz in kasneje Bagdad. Leta 1536 je v Konstantinoplu s predstavniki francoskega kralja izvedel predhodna pogajanja za sporazum o trgovini.

³⁶ <http://www.vecernji.hr/tv/ibrahim-pasa-rodom-je-iz-pozege-hatidze-ga-nije-nadzivjela-612347> (dostop 3. 2. 2016 ob 17.45).

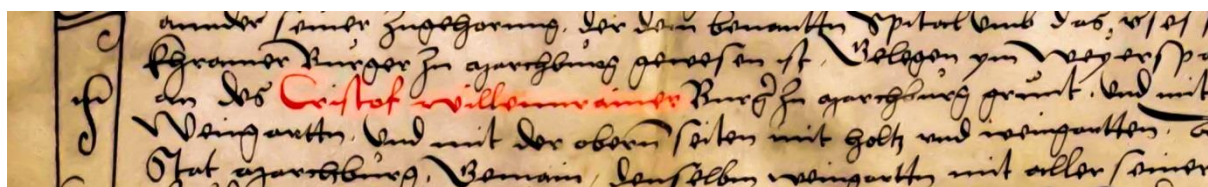
³⁷ <http://www.britannica.com/biography/Ibrahim-Pasa-Ottoman-vizier-circa-1493-1536> (dostop 3. 2. 2016 ob 17.45).

Krištof Willenrainer

Krištof Willenrainer (oz. v nekaterih virih omenjen kot Krištof Wildenrainer) je bil v mariborskih listinah prvič omenjen leta 1505 in iz omenjenih podatkov lahko sklepamo, da je imel v lasti veliko premoženje. Z njim si je, prav tako kot z zvezami s pomembnimi Mariborčani, pridobil pri meščanih ugled. Zato so mu v letih 1523–1525, 1528 in 1532–1533 zaupali funkcijo mestnega sodnika, v vlogi katere se je zelo izkazal in si ugled še povečal. Kot lahko razberemo iz letnic, je to funkcijo opravljal tudi v času turškega napada.

Že veliko časa pred napadom je izvedel pomembne ukrepe: zunanje in notranje obzidje okoli cerkve sv. Janeza je dodatno utrdil, mesto preskrbel s strelivom in meščanom dal natančna navodila, zaradi katerih v mestu tudi med napadom ni zavladal kaos. Pri številnih pripravah je prispeval tudi svoj lastni denar, svojo hišo na Koroški cesti pa je v času napadov spremenil v začasno bolnišnico. Pripravil je močne branilce, s katerimi je odbil tri turške naskoke. Na kratko ga v literaturi označujejo tudi kot »dušo odpora«, kar je tudi upravičeno, saj je svoje delo, kot kaže, zelo dobro opravil.

Rodbina, iz katere izhaja, je imela v Mariboru v 16. stoletju močan vpliv, čeprav so se vanj ob začetku stoletja šele priselili. Hitro so si pridobili posest in s tem vlogo meščanov, s čimer so se povzpeli po družbeni lestvici. Naklonjenost, ki so jim jo izkazali drugi meščani, se kaže v funkcijah, ki so jim jih zaupali, in v raznih zapuščinah. Ugled pa so dosegli tudi s porokami z vplivnimi Mariborčani. Tako se je na primer Krištofova hči Rozina poročila z Jurijem Krejačem, ki je bil nekaj časa tudi mestni sodnik. Poleg Rozine je imel Krištof še pet otrok, in sicer Andreja, Franca, Sigmunda, Krištofa in Jurija, poročen pa je bil z Lucijo, ki je bila verjetno iz bogate mariborske rodbine. Ona je tudi podedovala celotno premoženje po moževi smrti in ga obdržala, dokler leta 1559 ni umrla. Otroci so večinoma sledili očetovim stopinjam in zavzeli pomembne mestne funkcije v Mariboru ali okolici. Leta 1574 se vsi navajajo kot mrtvi.³⁸

Slika 11: Del kupoprodajne pogodbe z dne 14. aprila 1518, v kateri je omenjen mariborski meščan *Cristof Willenrainer* in njegova posest, Maribor, Pokrajinski arhiv Zbirka listin SI_PAM/0001_00296, in: [monasterium.net](http://monasterium.net/mom/SI-PAM/Listine/SI_PAM%7C0001_00296/charter), URL <http://monasterium.net/mom/SI-PAM/Listine/SI_PAM%7C0001_00296/charter>, accessed at 2016-02-01+01:00.

³⁸ Puff, Rudolf Gustav, Maribor: njegova okolica, prebivalci in zgodovina, Obzorja, Maribor, 1999.

2.3.3 Nasprotujoči vojaški sili

Turška vojska

Turška vojska je skozi zgodovino doživela veliko sprememb sorazmerno dolgega obstoja osmanske države in zaradi spreminjajočih se političnih, geografskih in tehničnih zahtev, s katerimi je bila soočena turška vojska, težko govorimo o turški vojski kot celoviti tvorbi. V svoji raziskavi sem se osredotočila predvsem na značilnosti turške vojske v času obleganja Maribora. V osnovi so bili turški vojščaki nomadski bojevniki, katerih osnovne značilnosti so bile boj na konju, hitrost in kombinacija boja s tetivnimi orožji (loki) z daljave in hladnega orožja, ki so ga uporabljali v boju od blizu.

Slika 13: Replike turških handžarjev v muzejski orožarni v Kusegu (vir: lastni arhiv)

Turški anatolski konjeniki akindžije so osnovna oblika turškega bojevnika, ki je oborožen predvsem z lokom in varovan z lahkim usnjenim oklepom. Za boj se odloča prostovoljno in je del sultanove vojske samo v času pohodov. Sultanu so običajno sledili v pohode, kjer so si obetali bogat plen, saj je bilo to edino plačilo, ki so ga prejeli. Če so v zameno za pomoč sultanu

dobili fevd in postali del stalne vojske, jih imenujemo timarji. V tem primeru so postali upravičeni tudi do

dela davkov, ki pa je bil naravnán tako, da jih je spodbujal v drzna dejanja. Njihov pogum je postal pregovorni, v bitki za Beograd so janičarji jurišali na obzidje preko jarkov, ki so bili zapolnjeni s trupli mrtvih akindžij. Najstarejše plemenske enote akindžij so Juruki, ki še danes živijo na polnomadski način. Osnovna oborožitev je bil arabski ukrivljeni scimitar, ki se od poznejše bolj znanega

Slika 12: Vojščak v teku, Melchior Lorck, 1576, britanski muzej, London (CC BY-NC-SA 4.0)

khanjara oz. handžarja loči po tem, da je enorezen. Pogosto ga zamenjujejo z jataganom, ki je v resnici daljši turški nož za osebno obrambo. Varovani so bili z železno srajco, ščitom in včasih tudi čelado. V bitki pri Mohaču leta 1526 so predstavljali glavno prebojno silo.

Plačane turške konjenike imenujemo müselleme, pehoto pa yaya. Vojaške enote, ki jih je sultan tvoril iz sužnjev, imenujemo kapikuli, del tistih, ki so tvorili sultanovo dvorno in telesno gardo, se imenuje janičarji. Za vzgojo v

janičarje so sprva jemali samo krčanske dečke med enajstim in petnajstim letom, ki so jih kot krvni davek odpeljali iz premaganih ozemlj.

Kapikulske konjenike imenujemo spahije.

Seveda pa ne smemo pozabiti, da je prav osmansko cesarstvo eno izmed tistih, ki se ima za svoj vzpon za zahvaliti predvsem uporabi smodnika. Topničarji, izdelovalci smodnika, minerji in kopači jarkov so bili samo nekateri izmed pestre palete posebnih rodov vojske, katerih vloga je bila omogočiti pehoti, da je lahko vstopila v dobro utrjena mesta.

Turška vojska, ki je prišla pred Maribor verjetno že prepolovljena, je bila sestavljena iz akindžij, janičarjev in nekaj preostalih spahij. Praktično vseh tristo topov, ki jih je Sulejman vzela na pohod, je zaradi dežja in blata obtičalo že v kraju Böhöny na Madžarskem. To pa seveda ne pomeni, da množica ni bila v stanju osvojiti Maribora.

Slika 15: Turški bojevnik, Melchior Lorck, 1576, britanski muzej, London (CC BY-NC-SA 4.0)

Slika 14: Obiskovalka muzeja v Kusegu z repliko turškega handžarja v roki (vir: lastni arhiv)

Slika 16: Konjenik, Melchior Lorck, 1576, britanski muzej, London (CC BY-NC-SA 4.0)

Mariborski branilci

Kdo so bili junaški branilci mesta, ki so se branili pred krvoločnimi akindžijami, janičarji in spahijami? Maribor naj bi imel ob izteku srednjega veka po nekaterih cenitvah nad 185 hiš in nad 1000 prebivalcev.³⁹ Tako se giblje skupno število za boj sposobnih branilcev med 150 in 200 mož. Čeprav se avtorji, ki pišejo o tej temi, običajno sklicujejo na deželne obrambne redove, ki so bili narejeni v tem času (glej npr. Simoniti, 1991, str. 45), je treba upoštevati, da je bila večina vpoklicanih oz. najetih vojakov že tedne prej vključena v enote, ki jim je ta čas poveljeval Ivan Kacijanar, vojaški poveljnik in kranjski deželni glavar. Tudi če bi zbrali 40 000 pešcev in 8 000 konjenikov, za kar so se dogovorili deželni stanovi in cesar, le-ti niso bili namenjeni zaščiti posameznih mest.⁴⁰ Dejansko je Ibrahima pašo na Dunaju čakalo 80 000 pešakov in 6 000 težkih konjenikov. Prvi, ki je čutil njihovo jezo, je bil Kasim Beg, ki se je s 16 000 mož močno prehodnico turške vojske pognal od Kusega proti Štajerski. Kacijanar in Thurn sta že v prvi bitki bojišče prekrila s 3 000 turškimi trupli. Okoli 9 000 Turkov naj bi

Slika 17: Bombarda iz Kusega (vir: lastni arhiv)

Kacijanar pomoril še na poti nazaj. V vsakem primeru je pred Maribor prišla velika vojska. Po Steinwerterjevem mnenju jih je bilo okoli 100 000,⁴¹ kar je glede na podatek, da je bilo pred Kusegom okoli 60 000 mož in da se ob umiku posamezne skupine priključevale glavnini vojske, prav verjetno. Tako lahko izhajamo iz dejstva, da je na vsakega mariborskega branilca prišlo okoli 500 turških bojnikov. Obrambni red, ki ga je za takšen primer sprejel mariborski mestni magistrat in po katerem so se bili dolžni ravnati vsi za orožje sposobni Mariborčani, nam pove, da naj bi strelci takoj zasedli zanje določena mesta na bastijah in na obzidju in naj bi pazili, da pri streljanju ne bi brez potrebe zapravljali smodnika in krogel. Deset meščanov, ki so bivali v neposredni bližini mestnih vrat, je z mestnim stražarjem steklo do mestnih vrat in tam na svojih mestih ostalo do nadaljnjih napotkov mestne oblasti. Drugi meščani in za orožje sposobni možje pa naj bi po zgoraj omenjenem znaku v oklepih in z orožjem v rokah v teku na obzidju zasedli mesta, ki jim jih je odredil četrtni mojster. Tam naj bi ostali, dokler četrtni mojster ne bi dobil ukaza za začetek streljanja (Mlinarič, 2001, str. 254). Natančneje vemo, da

³⁹ Maribor skozi stoletja. Razprave I / [uredil uredniški odbor Jože Curk, Bruno Hartman, Jože Koropec], Obzorja, Maribor, 1991, str. 16.

⁴⁰ Dimitz, August, History of Carniola: from ancient times to the year 1813: The Slovenian Genealogy Society International, 2013, str. 91.

⁴¹ Steinwerter, Arthur, Suleiman II. vor Marburg 1532 ..., Maribor, 1884, str. 10.

je za prvo mariborsko četrto red predvideval šest oseb, za obrambo od današnjega Vodnega stolpa do vrat na mostu enako število ljudi, sedem branilcev se predvideva za spodnjo utrdbo na novi bastiji, pet ljudi pri vratih na mostu in tamkajšnjih mestnih vratih, v stolpu pri sv. Ulriku naj bi bilo za obrambo pripravljenih dvanajst oseb, obzidje od "dveh dvorov" do Röscheve hiše naj bi branilo enajst ljudi, od okroglega stolpa naprej pa petnajst.⁴² Pri tem le s težavo verjamemo, da je bilo vseh dobrih 60 mož tudi ustrezno usposobljenih za boj. Willenrainer, ki naj bi nekoč celo poveljeval najemniški vojski, ki jo običajno imenujemo kar deželni hlapci oz. po nemško landsknehti,⁴³ je gotovo vedel, da bo Maribor izgubljen v trenutku, ko bo Turkom uspelo priti čez obzidje. Osnovna taktika, ki so jo landsknehti uporabljali tako pri obrambi kot tudi pri napadu, je izhajala iz stare vojaške metode, da se nasprotnika napade z dolgimi koplji. Suličarji so pri tem potiskali kopje v nasprotnika tako dolgo, dokler ena stran ni popustila. Čeprav je z naglim širjenjem strelnega orožja taktika izgubljala na učinkovitosti, je bila pri obrambi z dvignjenega položaja še dolgo v uporabi. Willenrainer je vedel je tudi, da je s kavljastimi puškami in prvimi arkebuzami veliko lažje streljati navzdol in iz kritja.

Slika 18: Kavljasta puška z Lendavskega gradu (vir: lastni arhiv)

Slika 19: Kavljasta puška z Lendavskega gradu (vir: lastni arhiv)

Verjetno je računal tudi, da bodo z bombardami (enostavni topovi) in drugimi topovi lahko sovražniku prizadejali precejšnje izgube. Verjetno pa je imel pripravljene tudi običajne srednjeveške tehnike obrambe obzidja, kot je obmetavanje nasprotnika s kamenjem ali polivanje z vročo smolo. Ob tem se je gotovo zavedal, da tudi če mu bo prihranjeno obstreljevanje in miniranje, ostajajo druga zažigalna sredstva (puščice) resna nevarnost.

⁴² Maribor skozi stoletja. Razprave I / [uredil uredniški odbor Jože Curk, Bruno Hartman, Jože Koropec], Obzorja, Maribor, 1991, str. 178.

⁴³ Richards, John, Landknecht Soldier 1486–1560, Osprey, Oxford, 2002.

Mestno obzidje je bilo opremljeno z obrambnimi hodniki.⁴⁴ Verjetno so bili prekriti s skrilavcem, kot to še danes lahko vidimo v Knežah, Djekšah in drugod.⁴⁵ Skrilasta kritina je ščitila obrambno konstrukcijo pred zažigalnimi puščicami. V Mariboru je ostalo premalo obzidja, da bi lahko ugotovili, kje so ti hodniki bili. Včasih so bili podstavki za konstrukcijo kamniti, kot je to npr. v Ihanu, kjer lahko po luknjah in konzolah pomolov še danes ugotovimo, kje so bili leseni hodniki.

Slika 20: Kneže, eden izmed redkih primerov ohranjenega lesenega obrambnega hodnika z ognjevarno streho iz skrila (vir: lastni arhiv)

Slika 22: Kneže, višina obrambnega hodnika, ki omogoča namestitev puške na strelno lino (vir: lastni arhiv)

Slika 25: Ihan, kamnita konzola izpostavljenega obrambnega pomola (vir: lastni arhiv)

Slika 21: Kneže, v lesene tramove vžagana strelna lina (vir: lastni arhiv)

Slika 23: Djekše, vzdana strelna lina v obrambnem stolpu (vir: lastni arhiv)

Slika 24: Maribor, Čeligijev stolp, severna obrambna stranica (vir: lastni arhiv)

Slika 26: Djekše, ohranjeni obrambni sistem s stolpi, pokritimi obzidnimi hodniki in strelnimi linami

⁴⁴ Sapač, Igor, Mariborski srednjeveški obrambni sistem, Maribor, 2013, str. 4.

⁴⁵ Fister, Peter, Arhitektura slovenskih protiturških taborov, Slovenska matica, Ljubljana, 1975, str. 34.

2.3.4 Obleganje

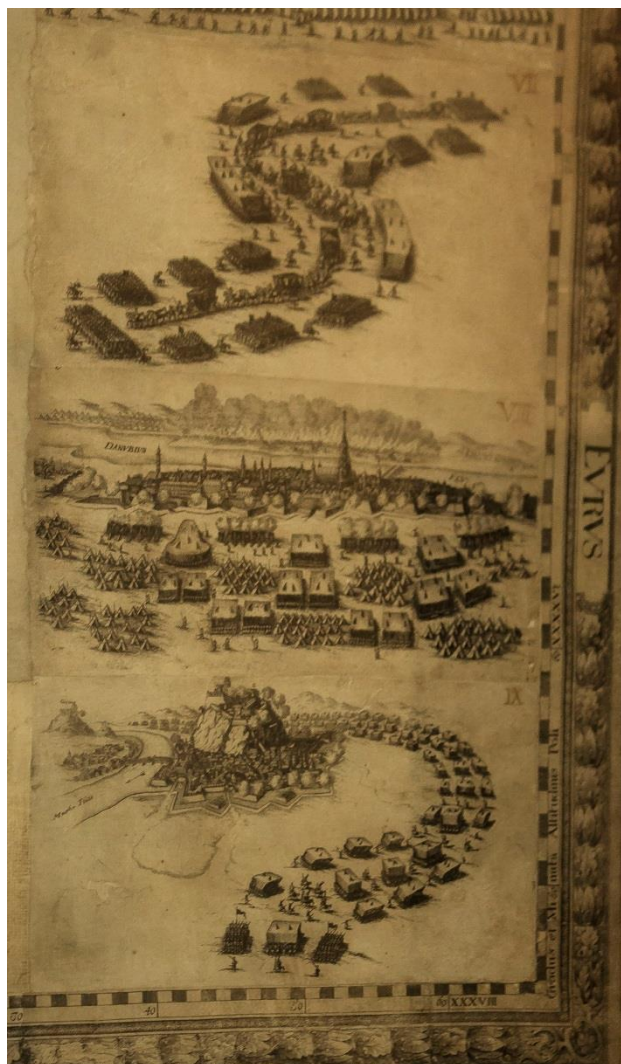
Sulejman naj bi po nekaterih virih z glavnino svoje vojske prestopil sedanjo štajersko mejo pri Friedbergu v sredo, 4. septembra (Mlinarič, 2001, str. 256), čeprav je on sam v vojni dnevnik⁴⁶ zapisal, da je bil ta dan še v vasi *Ohel*, ki jo Hammer (Hammer, 1828, str. 668) prevaja kot Kogel in s tem verjetno misli na Kogl na Gradiščanskem, ki je okoli 30 kilometrov od meje s Štajersko. Sulejman je zapisal tudi, da je tam velika gora in na njenem robu *lep grad* (schönes Schloss). Iz smeri Kusega v smeri proti vasi Kogl sem kakšnih 12 kilometrov pred vasjo tudi naletela na vzpetino z mogočnim gradom *Livka oz. Lockenhaus*. Seveda pa je določanje kraja glede na *lep grad* na Gradiščanskem in Štajerskem težko. Možna razlaga bi bila lahko, da je Sulejman dejansko misli kraj *Koglhof*, ki pa se nahaja kar dobrih 70 kilometrov naprej na štajerski strani. Tudi tu lahko nad krajem najdemo grad Fronsberg, ki ga je upodobil tudi Vischer v svoji *Topographia Ducatus Stiria*. Čeprav je tu grad praktično v kraju in oddaljen samo par minut, je treba upoštevati, da je bil sultan dva dni prej še v 100 kilometrov oddaljenem Kobersdorfu in dan kasneje po vsej verjetnosti v kraju Stoob. Čeprav je Hammer (prav tam) zapisal ime kraja kot *Schelschelu (Csasafalu)*, takšnega kraja v bližini ni. Stoob se v tem obdobju imenuje *Czawa*.⁴⁷ Upoštevajoč, da *falu* v madžarskem jeziku pomeni *vas* in da Sulejman opiše tudi močvirja, ki jih v okolici kraja najdemo precej, je verjetnost, da gre za ta kraj, precejšnja. S tem pa dobimo tudi verjetnejšo hitrost gibanja glavnine vojske, ki ni mogla biti dosti višja, kot povprečno 15 kilometrov na dan, glede na teren. Že v Šopromu se je vojska verjetno razdelila vsaj na dve veliki skupini. Sulejman se je po dnevniku sodeč takoj usmeril proti Štajerski. Del vojske pa je po virih sodeč nadaljeval pot do Železnega (Eisenstadt, Kismarton), ki je tudi najbolj zahodna točka, ki so jo Turki dosegli na tem pohodu, če seveda ne upoštevamo preboja Kasim Bega in njegovih akindžij, ki pa se je končal z uničenjem in smrtjo samega Bega 19. septembra v Spodnji Avstriji. Skupina, ki je prišla do Železnega, se je preko dunajskega Novega mesta in Raichenaua na reki Raks vračala proti Grazu in malo verjetno je, da ji je uspelo razdaljo premagati v tako kratkem času, da bi se združila z glavnino Sulejmanove vojske. Ta je že 11. septembra, v močni megli obšel

---

⁴⁶ Glej Sulejmanov dnevnik v Hammer-Purgstall, Joseph von, *Geschichte des Osmanischen Reiches, grossentheils aus bisher unbenützten Handschriften und Archiven durch, C. A. Hartleben Pest, 1828, 3 zv., str. 668.*

⁴⁷ Izvor imena kraja je slovanski in obstaja tudi v obliki Sawa in Saua (1229) in kasneje Chawa (1255, 1394, 1558), Choa (1263), Chaua: (1280, 1381), Csáva, Stob (1392), Czáva (1394), Stoob (1455), Chawa aliter Sthob (1558), Czaua (1696), Csaua, Czaua (1720), Stub seu Csáva (1674), Strob (1711) ...

dobro utrjeni Gradec. Prebivalcem mesta se je morala zdeti vojska, ki je šla mimo mesta, velikanska, kar lahko sklepamo tudi po grafiki s Ptujskega gradu, ki prikazuje ta dogodek.

Slika 27: Pohod turške vojske, turško obleganje Dunaja in pomikanje mimo Gradca (vir: lastni arhiv, slikano na Ptujskem gradu)

Napredovanje ogromne vojske proti jugu je potekalo s hitrostjo nekaj deset kilometrov. "Pred glavnino vojske pa so šli hitri oddelki akindžij, ki so pripravljali varen prihod sultana in njegove vojske, spotoma pa so ropali in požigali ter po deželi povzročali velik preplah" (Mlinarič, 2001, str. 256). Turki na odprtem polju niso

Na fotografiji levo prikazani prizori so del 12 bakrorezov, ki jih lahko vidimo v ozkem veznem hodniku na Ptujskem gradu. Priloženi so zemljevidu Štejske z napisom *Styriae Ducatus Fertilissimi Nova Geographica Descriptio*, Georga Matthausa Vischnerja in Andreasa Trosta in so datirane z letnico 1678 in krajem nastanka Gradca. Ob robovih zemljevida je tudi legenda, ki nam pove, da je na sredinski grafiki (VIII.) prikazan napad na Dunaj in na spodnji (IX.) vojska, ki se pomika mimo Gradca ob vrnitvi z obleganja Kusega. Na grafiki je navedena tudi reka in njen tok, zato lahko kljub nenatančnosti prikaza vedute Gradca iz grafike povzamemo precej podatkov. Ugibamo lahko celo o tem, ali skupina jezdecev v ospredju ni sam Sulejman v spremstvu Ibrahima paše. Žal je veliki zemljevid obešen v ozkem prostoru, prekrit s steklom, nasproti njega je okno, ki odseva svetlobo v steklo in zato nisem imela možnosti narediti kvalitetnejših fotografij. Prizori so vsekakor vredni podrobnejšega preučevanja in temu se imam namen posvetiti v svoji naslednji raziskovalni nalogi.

naleteli na odpor in so se praktično neovirano umikali čez Štajersko. Manjše skupine martolozov, ki so se ločile od glavnine vojske z namenom, da bi se oskrbele s plenom, pa so pogosto postale žrtve branilcev, ki so iz utrjenih mest, kot je Lipnica, napadali posamezne skupine plenilcev. Že v petek, 12. septembra, je del vojske prekoračil Muro⁴⁸ in vsaj že v petek, 13. septembra, so prvi Turki stopili na slovensko ozemlje. Zaradi značilnosti terena in velikega števila vojakov je glede na vire vstop na slovensko ozemlje potekal razpršeno po vseh Slovenskih Goricah. Ta dan je npr. skupina Turkov že taborila na Radeljskem polju in iskala način, kako bi prečkala Dravo. Še preden so Turki skušali prebresti Dravo pri Vuzenici, je tja že prispela pomoč iz Slovenj Gradca, tako da so se napadalci čez Radlje umaknili nazaj v Ivnik. Turki so poskušali priti tudi na Koroško, vendar so bili odbiti.⁴⁹ Še največ uspeha je imela manjša skupina, ki ji je uspelo priti na desni breg Drave z brodom (eine Furt uber den Fluss), zasidranim pri Vurberku, in več oddelkov je tedaj plenilo in požigalo tudi po Slovenskih Goricah, Dravskem polju in po obronkih Pohorja (Steinwerter, 1887, str. 9 in naprej, glej tudi ustrezne priloge, str. 21 in naprej). Po podatkih iz ohranjenega pisma so manjše skupine Turkov ta dan že napadale Maribor (Steinwenter, 1887, str. 23, priloga 18). V vsakem primeru pa se je večji del vojske preko Plača podal proti Mariboru in spotoma požgal še Svečino.⁵⁰ V svečinski župnijski kroniki beremo: "*Dne 14 septembra je sovražnika Kristjanska posadka iz grada napadla, bila je od Turkov premagana in nazaj v grad zapodena. Še tisti dan na večer so Turki grad vzeli, ga vžgali in še drugi dan so se v okolici mudili*".⁵¹ Čeprav Mlinarič zapiše, da je: "... turška predhodnica prišla do Maribora vsekakor že 14. septembra" (Mlinarič, 2001, str. 257), in Simoniti: "... vsekakor že 14. septembra, ko so bili manjši poskusi obleganja mesta." (Simoniti, 1990, str. 136), je iz navedenih virov razvidno, da naj bi že 13. v mesecu (*freytag*) Turki taborili pred Mariborom. V soboto dopoldan pa so po drugem viru Turki mesto že oblegali. Nedvoumne so tudi govornice, zapisane dan kasneje, da nameravajo Turki Maribor osvojiti zaradi mostu.⁵² Trditev, da so Turki od meščanov zahtevali svoboden prehod skozi mesto čez dravski most, in podatek, da so Mariborčani to odklonili, v najstarejših virih ni neposredno potrjen. Je pa na več mestih in

---

⁴⁸ Dimitz, August, *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr*, 2. del, Ljubljana 1813, str. 147.

⁴⁹ Steinwerter, Arthur, *Suleiman II. vor Marburg 1532...*, str. - 21 7-8. Beilage št. 19, str. 24 in št. 23, str. 26. Prim. Pirchegger, Hans, *Geschichte der Steiermark 1282-1740*. Graz-Wien-Leipzig 1942, str. 379-380.

⁵⁰ Prav tam, glej tudi Steinwenter, Arthur, *Suleiman II. vor Marburg 1532...*, str. 7.

⁵¹ Šrob, France, *Spomenica za faro sv. Andreja v Svečini*, Svečina, 1872- , rokopisno gradivo, str. 2.

⁵² 16. septembra v Gradcu M. Meixnera zapiše: "*Der Turgg zeucht Marchburg zuc als man Sagt welle er versuechen die Stat der pruckhen halben zuerobern.*", prepis povzet po Steinwenterju, 1887, priloga št. 20, str. 24).

iz najstarejših virov nedvoumno zapisano, da so Turki pred prečkanjem Drave srdito napadali Maribor.⁵³ Toliko manj je razumljivo, da Simoniti zapiše, da Widlenrainerju, kot poveljniku mesta: "... ni bilo potrebno pokazati obrambnih sposobnosti" (prav tam, str. 135). V virih so omenjeni trije napadi na mesto. Georg Poffinger je v pismu, teden dni po prvih napadih, zapisal, da Mariborčanom primanjkuje smodnika in krogel in da so Turki že zgradili pontonski most pri Bresternici. Pri tem natančno navaja, kako so za gradnjo porabili les, namenjen za postavitve preše, nato les dveh dravskih mlinov in dva z deskami obložena čolna (Steinwenter, 1887, str. 25–26, priloga 23). Po drugih virih naj bi bil most do polovice zgrajen že v ponedeljek in naj bi ga vezir Ibrahim paša poskusno prečkal že v četrtek. Položaj mostu je danes težko določiti, saj viri navajajo položaj med Viltušem in Limbušem, Steinwenter pa navaja, da je bil prehod 3 do 4 kilometre zahodneje, torej v Bresternici. Po drugih virih naj bi bil most zgrajen v Melju. V vsakem primeru pa je v zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne s prečkanjem reke začela tudi glavnina Sulejmanove vojske. Prehod naj bi ob velikih turških izgubah, ki naj bi jih povzročila vojska, ki sta jo vodila volilni knez Fridrich in Brandenburški markgrof, trajal vse do jutra naslednjega dne, torej vsaj do 21. septembra. Po prehodu čez Dravo so Turki most zažgali in se utaborili na Dravskem polju, kjer jim je zmanjkalo pitne vode, zato so se nekateri oddelki razpršili naokoli in ropali ter požigali.⁵⁴ S tem se je za Mariborčane obleganje tudi končalo. Čeprav so še dolgo po umiku glavnine vojske roparske skupine Turkov ustrahovale okolico Maribora, so si lahko vsaj prebivalci za utrjenimi zidovi oddahnili.

2.3.5 Vzroki obleganja

Po preučitvi virov sem mnenja, da je do turškega napada na Maribor res prišlo in da je bil leta silovit. To izhaja tako iz pogostosti in jasnosti virov, ki obleganje omenjajo, kot tudi iz očitne strateške vrednosti takšnega napada.

Splošno je sprejeto, da je posebnost Sulejmanovega pohoda iz leta 1532 prav dejstvo, da je odšel na pohod praktično brez težkih topov in večje oblegovalne tehnike. Posledica tega je bila, da je se je že prvi manjši napada na avstrijsko mesto spremenilo v izčrpljujoče obleganje.

---

⁵³ Glej npr. Sanuto, Marino; Il Darii, LVI, odlom. 392, stolp. 1001, glej v izdaji F. Visentini, 1903 str. 506.

⁵⁴ Steinwenter, 1884, str. 9–10, glej tudi Puff, 1999, str. 104 in 92. Trdi, da so Turki, ki so se utaborili med mestom in Meljem, postavili velik most pri "spodnjih mlin" oz. natančneje med mestom in meljsko komendo. (Marburg in Steiermark, seine Umgebung. Bewohner und Geschichte II. Gratz, 1847, str. 104). "Turki so prišli čez Dravo na vzhodu, med mestom in meljsko komendo, na splavih in napihnjenih bikovih kožah ..." (R. G. Puff, Maribor. Njegova okolica, prebivalci in zgodovina. Maribor 1999, str. 207, prevod: Franc Vogeltnik).

Tudi druge politične okoliščine nakazujejo, da je Sulejman že v začetku pohoda vedel, da Dunaja ne bo mogel osvojiti in je bil vseskozi njegov cilj predvsem Buda. Z ozirom na ponižujoči neuspeh pri obleganju Dunaja pa Sulejman ni želel izpustiti priložnosti, da Ferdinandu požene strah v kosti. To pa mu je s pohodom vsekakor tudi uspelo. To mnenje potrjuje tudi dejstvo, da z izjemo Kusega Ibrahim paša drugih bolj utrjenih mest sploh ni napadal. Obleganje Maribora se na prvi pogled ne sklada s tem mnenjem.

Upoštevam, da je bil strateški pomen mostu čez Dravo velik. Prav tako je imel Sulejman takrat na voljo vsaj 50 000 mož in ob dejstvu, da Maribor v tistih časih še zdaleč ni bil tako dobro utrjeno mesto, kot ga lahko danes vidimo na Vischerjevi grafiki iz leta 1681, ki prikazuje podobo Maribora dobrih sto let po napadu Turkov, hitro spoznamo smiselnost takšnega napada. V primeru napada na Maribor sploh ni šlo za obleganje v pravem pomenu te besede, saj Turki niso imeli več topov, v virih ali izročilu ni nobenih podatkov o običajnih postopkih, ki so jih Turki pri obleganjih izvajali (zaščitni jarki, gradnja oblegovalnih naprav), zasledimo pa sledove strategij, ki so se jih posluževali pri hitrih naskokih (zažigalne puščice, juriši pehote čez mestni jarek in nizka obzidja). Po treh naletih na Kacijanarjevo cesarsko vojsko, ki je turški vojski prizadejala že vsaj 12 000 žrtev,⁵⁵ in z enotami, razpršenimi na vse strani, sta se verjetno zavedala, da je vojsko nespametno slabiti še z napadom na dobro branjeno mesto. Ibrahim paša in Sulejman sta spoznala, da je Willenrainer branilec Jurišičevega kova in sta se raje odločila za zamudnejši, vendar manj tvegan podvig, tj. gradnja mostu. Gradnja takšnega mostu je bila v tistem času logistični izziv, ki je zahteval vso pozornost Sulejmanovih mož. Obleganje Maribora je tako postalo drugotnega pomena in se je verjetno omejevalo na preprečevanje, da bi posamezni oddelki cesarske vojske prišli v mesto in v strateško ustreznem trenutku z nenadnim izpadom iz mesta ovirali umik čez most.

Precej virov nakazuje, da se je v zadnji fazi turškega umika zgodilo prav to, vendar mi do zaključka naloge zanesljivih virov, ki bi to nedvoumno potrdili, ni uspelo pridobiti.

2.3.6 Nasprotna bojna načrta

Na tem mestu povzemamo oba nasprotujoča si bojna načrta. Medtem ko je bil osnovni cilj Mariborčanov braniti mesto, dokler cesarska vojska ne pride na pomoč, so imeli Turki pred

---

⁵⁵ Dimitz, August, *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr*, 2. del, Ljubljana, 1813, str. 147.

oči samo en cilj. Polastiti so se želeli mesta in njegovega mostu, ki bi jim omogočil, da bi izza varnega obzidja ščitili premik vojske preko mostu. Z več napadi na mesto so to poskusili, a potem odnehali in spremenili načrt. Na podlagi Slovarja slovenskega knjižnega jezika lahko ugotovimo, da "zmagati" pomeni, v vojaškem spopadu doseči, da nasprotnik odneha, se ne bojuje več (SSKJ, 1994, str. 1672). Zato trdim, da so Mariborčani septembra 1532 zmagali v boju s Sulejmanom in rešili mnoga življenja tudi tako, da so kar štiri dni zadrževali turško vojsko.

2.3.7 Obleganje Maribora v izročilu

Tako velik dogodek je med Štajerci seveda pustil globoke sledove. Še stoletja za obleganjem so nastajale zgodbe, ki so vsaka po svoje skušale opisati dogajanje v tistih dneh. Najbolj znana je pripoved o krojačku, za katerega pa zapisovalci ne navajajo izvirnega vira. Zgodba gre takole: *"Prišli so Turki in hoteli zavzeti naše mesto. Prebivalci so se v mestu počutili varne. Nato so v grozi zagledali, da so pozabili mestni jarek napolniti z vodo. Ker so njihovi zakleti sovražniki že stali pred mestnimi vrati, niso mogli mestnega jarka napolniti z vodo. Nihče si ni upal iz mesta do treh ribnikov, da bi odprl zapornice in spustil vodo v jarek. Končno se javil neki pogumni krojaček. Preoblekel se je tako, da je bil podoben kakšnemu Turku, in skozi zahodna mestna vrata (Koroška vrata) čez pet minut prišel pri nekdanjem slivovem drevoredu do zapornic. V tem času so bili Turki že na okopih. In ker niso v jarku videli vode, so se takoj odločili za napad ter skočili v suh mestni jarek. Toda v tem trenutku je v jarek prihrumel velikanski val vode iz treh ribnikov in ga v trenutku napolnil. Skoraj dve tretjini Turkov sta izgubili življenje v valovih. Ko so ostali Turki videli grozno smrt svojih tovarišev, so se ustrašili in si niso upali mesta ponovno napasti. Hitro so se umaknili, ne da bi prebivalcem storili kaj žalega. Tako je pogumni krojaček rešil Maribor pred zanesljivim propadom"* (Bevc Varl, 1997, str. 25). Druga zgodba pa pravi, da: *"Takrat, ko so Turki oblegali Maribor, so vihrali na obzidje s takšno zagrizenostjo, da se je vodni jarek napolnil z njihovimi trupli. S šrapneli so streljali meščani na naskakujoče, metali kamenje na njih in jih polivali z vrelo vodo in vročim katranom. Turki so metali goreče katranaste izstrelke na strehe mesta in kmalu so gorele posamezne hiše. Še zadnji vihar so hoteli Turki podvzeti, ker mesto je moralo pasti, saj je zaradi nepretrganega močnega deževja dvigajoča se dravska gladina povzročala poplave. Vedno bolj divji je bil napad in vedno nove vrste so se valile proti obzidju. Že so bile ženske in otroci na ogroženo obzidje kot branilci poklicani in bližnji*

zaton mesta se je zdel neizbežen. V tej največji stiski so zagledali cesarskega oficirja, rojenega Mariborčana, z maloštevilno vrsto jezdecev, ki je prišel rešiti svoje rojstno mesto. Na skrivnih gozdnih poteh je prodrl v severno od Maribora ležečo gozdno sotesko, kjer še danes ležijo trije ribniki. Ti so bili zaradi dolgega dežja do roba polni in drzni oficir je odprl njihove zapornice. Bučeče in peneče so se prebijali rjavi valovi skozi ozko sotesko. Voda je s seboj trgala vse ovire in poplavlila področje okoli Maribora ter uničila tudi turško šotorišče. V vraževernem strahu so se Turki pognali v beg ali pa so se utopili v rjavih valovih. Maribor je bil rešen" (Brauner, 1941, str. 92, lastni prevod). V času raziskave sem našla še nekaj zgodb s to tematiko, dramsko igro in časopisni podlistek.

2.3.8 Posledice bitke in bojišča danes

Vodja obrambe v Kusegu, Nikola Jurišić, je v tem majhnem mestecu na avstrijsko-madžarski meji danes vseprisoten. V mestu je izpričanih vrsta obeležji, ki spominjajo na ta dogodek. Gotovo ni prebivalca mesta, ki ne bi znal povedati, kaj se je zgodilo med 10. in 28.

Slika 28: Spominsko obeležje obrambe Kusega (vir: lastni arhiv)

avgustom leta 1532. Čeprav so materialni ostanki z izjemo obsežnega jarka in nekaj obzidja skoraj povsem izginili, je ponos in zavedanje umeščenosti lastnega mesteca visoko in ga obiskovalec občuti na vsakem koraku. Prav nič jih ne moti, da so ob koncu Turki le prišli v mesto in izobesili svoje zastave. V Mariboru je iz časa obleganja nekaj bolj ali manj ohranjenih zgradb. Z gradbenimi posegi se je srednjeveška obrambna struktura povsem zbrisala. Žal

ustreznega obeležja dogodkov v našem mestu nimamo.

2.4 Sklep teoretičnega dela

Mislim, da sem uspešno rekonstruirala dogodke in potrdila zastavljene hipoteze.

Hipoza 1: Mestna obramba je uspešno obranila mesto, saj jim je utrjenost mesta omogočila učinkovito zaščito, kar je bil cilj mariborskih branilcev.

Hipoza 2: Potrdila sem tudi domnevo, da je bil Sulejmanov cilj, da Dravo prečka preko mostu, ki je Maribor povezoval s taborom v Magdalenskem predmestju, in da mu so Mariborčani to preprečili.

Hipoza 3: Mestni obrambni sistem je v danih okoliščina zadostoval za obrambo mesta, pri tem je potrebno poudariti tudi, da bi bilo glede na strateški pomen Maribora težko pričakovati, da bo mesto izpostavljeno daljšemu in bolje organiziranemu napadu, ki bi uničil mariborski obrambni sistem.

3 EMPIRIČNA RAZISKAVA

3.1 Analiza in interpretacija ankete

Izvedla sem anketo z naslovom Turški napad na Maribor leta 1532. Anketirano populacijo sem razdelila glede na prebivališče, in sicer na živeče v Mariboru in izven Maribora.

Vprašanje 1:

Kdo je v zgodbici o turškem napadu Maribora rešil mesto pred propadom tako, da se je preoblekel v Turka in v prazne jarke spustil vodo?

Vidimo, da je to vprašanje osnovano na pripovedki, ki sicer kot ustno izročilo predstavlja pomemben zgodovinski vir o tem dogodku, a značilnost takih zgodovinskih virov je tudi to, da so nezanesljivi. Zato je zaskrbljujoče, da take pripovedke velikokrat predstavljajo večino posameznikovega znanja o določenih zgodovinskih dogodkih. Pri odgovorih na moje vprašanje pa se je pokazalo, da 235 anketiranih srednješolcev k temu pravzaprav ni nagnjenih, saj jih je večina (49 %) na vprašanje odgovorilo napačno, in sicer z odgovorom 1 (čevljarček). Pravilno (krojaček) je odgovorilo 41 % anketirancev, tretji možni odgovor (kovaček) pa je izbralo le 10 % anketirancev.

Prevladujoči odgovori so bili pri obeh skupinah anketirancev isti, a se je za pravilni odgovor v skupini dijakov izven Maribora odločil večji delež anketirancev kot v drugi skupini.

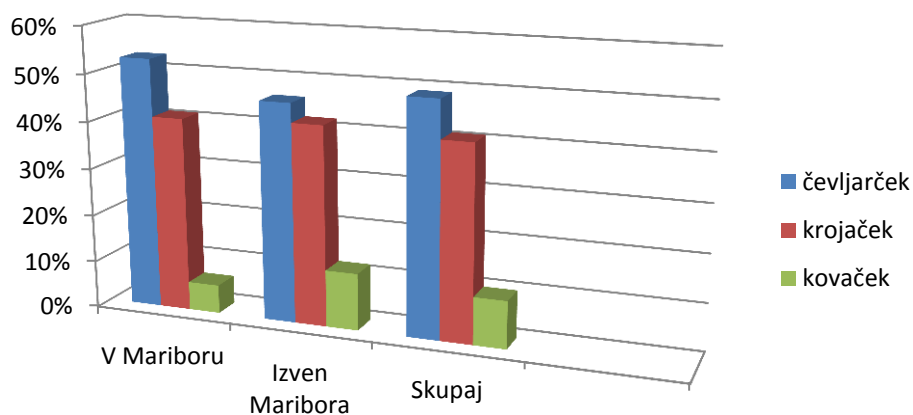
Sklep 1: Sklepam, da je večina srednješolske populacije vendarle vsaj slišala za omenjeno pripovedko, saj njenega glavnega akterja povezuje z izdelavo oblačil.

Sklep 2: Sklepam, da Mariborčani zaskrbljujoče slabo poznajo zgodovinsko dediščino domačega mesta, ali pa imajo preprosto smolo.

Tabela 1: Rezultati odgovorov na vprašanje 1

Kje prebivate?	Kdo je v zgodbi o turškem napadu Maribora rešil mesto pred propadom tako, da se je preoblekel v Turka in v prazne jarke spustil vodo?			Skupaj
	čevljarček	krojaček	kovaček	
V Mariboru	57 53%	54 42%	7 6%	108 100%
Izven Maribora	59 46%	44 41%	16 12%	129 100%
<i>Skupaj</i>	98 41%	116 49%	23 10%	237 100%

Graf 1: Rezultati odgovorov na vprašanje 1

Vprašanje 2:

Kolikokrat se je vojska Sulejmana Veličastnega odpravila proti Dunaju, da bi ga zavzela?

S tem vprašanjem sem preverjala osnovno poznavanje turškega osvajanja pri populaciji 235 dijakov, ki se mi zdi zadovoljivo in sem ga pričakovala. Polovica dijakov je odgovorila pravilno, 40 % pa jih je izbralo odgovor, pri katerem so verjetno spregledali dejstvo, da je bil v času tretjega turškega napada na Dunaj Sulejman Veličastni že mrtev.

Če bi obravnavali vsako skupino posebej, bi bili večinski odgovori še zmeraj enaki, a tokrat je kar za 10 % večji delež Mariborčanov kot Nemariborčanov izbral pravilni odgovor.

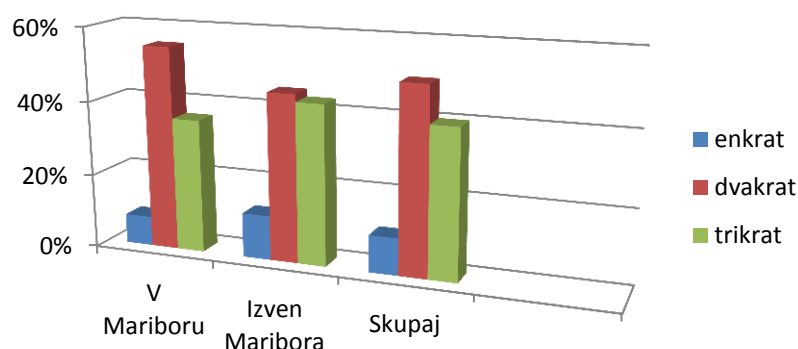
Sklep 1: Sklepam, da to znanje izhaja iz dosedanjega osnovnošolskega in delno srednješolskega izobraževanja anketirancev.

Sklep 2: Sklepam, da se mestne osnovne šole bolj ukvarjajo s to snovjo, iz česar izhaja večje predznanje mestnih dijakov.

Tabela 2: Rezultati odgovorov na vprašanje 2

Kje prebivate?	Kolikokrat se je vojska Sulejmana Veličastnega odpravila proti Dunaju, da bi ga zavzela?			Skupaj
	enkrat	dvakrat	trikrat	
V Mariboru	9 8%	59 55%	39 36%	107 100%
Izven Maribora	15 12%	58 45%	55 43%	128 100%
<i>Skupaj</i>	24 10%	117 50%	94 40%	235 100%

Graf 2: Rezultati odgovorov na vprašanje 2

Vprašanje 3:

Koliko stolpov mariborskega mestnega obzidja še stoji?

To vprašanje je bilo precej težavno, a se je na podlagi odgovorov ta težavnost izkazala precej drugače, kot sem predvidila. Kot preostale stolpe bi lahko namreč našli Vodni, Sodni, Židovski in Čeligijev stolp ter obrambno bastijo, ki je danes del gradu. Iz vprašanja pa ne moremo sklepati, če tudi zvonik stolnice, ki je nekoč služil kot opazovalni stolp, prištevamo kot primeren odgovor na vprašanje. Zato sem pričakovala, da se bodo največji odstotki pokazali pri tretjem in četrtem odgovoru, a izkazalo se je, da se še teh malo obstoječih zgodovinskih spomenikov dijaki zavedajo zelo slabo. Večina (57 %) je bila mnenja, da stojita le še dva stolpa. Verjetno so imeli v mislih Vodni in Sodni stolp. 37 % jih je morda poznalo še Čeligijev stolp ali bastijo. S »5 stolpov« je odgovorilo 6 %, s »6« pa le slab 1 %.

Kot je videti na grafu, so bili po ločenih skupinah rezultati med seboj zelo podobni. Je pa tista ena oseba, ki je k vsem stolpom prištela tudi zvonik stolnice ali pa je iz neznanih razlogov izbral ta odgovor, izven Maribora. Kakorkoli, zdi se mi, da bi dijaki gotovo morali boljše poznati domače mesto oz. mesto, v katerem se šolajo.

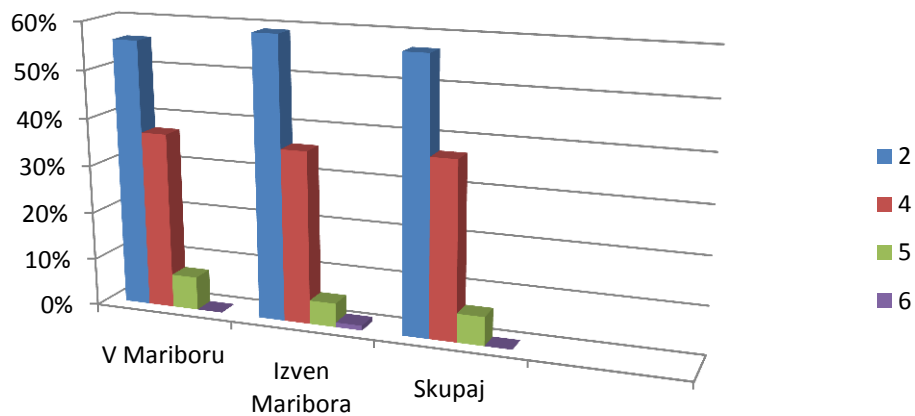
Sklep: Dijaki zelo slabo poznajo zgodovinske spomenike njihove bližnje okolice.

Tabela 3: Rezultati odgovorov na vprašanje 3

Kje prebivate?	Koliko stolpov mariborskega mestnega obzidja še stoji?				Skupaj
	2	4	5	6	
V Mariboru	60 56%	40 37%	7 7%	0 0%	107 100%
Izven Maribora	75 59%	46 36%	6 5%	1 1%	128 100%
<i>Skupaj</i>	135 57%	86 37%	13 6%	1 0%	235 100%

Graf 3: Rezultati odgovorov na vprašanje 3

Vprašanje 4:

Kako so Turki leta 1532 prišli čez Dravo?

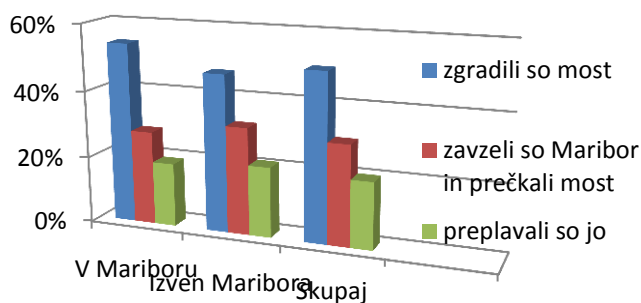
S tem vprašanjem sem želela izvedeti, koliko dijaki vedo o tem specifičnem dogodku, ki ga opisujem v svoji raziskovalni nalogi in o katerem natančno govori tako malo domačih virov. Rezultati so bili pozitivni, a morda je k temu prispevala tudi sposobnost logičnega sklepanja anketirancev. Polovica vseh jih je uganila ali potrdila pravilen odgovor, in sicer 30 % jih je ocenilo Maribor v letu 1532 kot mesto, ki bi lahko bilo poraženo, 20 % pa jih je izbralo delno pravilen odgovor, saj je nekaj vojakov turške vojske reko prešlo z brodom v plitkejšem delu. Tudi pri tem vprašanju med odgovori domačinov in tujcev ni bistvene razlike, a je, če obravnavamo samo pravilni odgovor, tako odgovoril večji delež Mariborčanov.

Sklep: Dijaki poznajo logične dogodke, ki so imeli pomembno vlogo pri turškem napadu na Maribor leta 1532.

Tabela 4: Rezultati odgovorov na vprašanje 4

Kje prebivate?	<i>Kako so Turki leta 1532 prišli čez Dravo?</i>			Skupaj
	zgradili so most	zavzeli so Maribor in prečkali most	preplavali so jo	
V Mariboru	58 54%	30 28%	20 19%	108 100%
Izven Maribora	60 47%	41 32%	27 21%	128 100%
<i>Skupaj</i>	118 50%	71 30%	47 20%	236 100%

Graf 4: Rezultati odgovorov na vprašanje 4

Potrditev oz. ovržba hipoteze

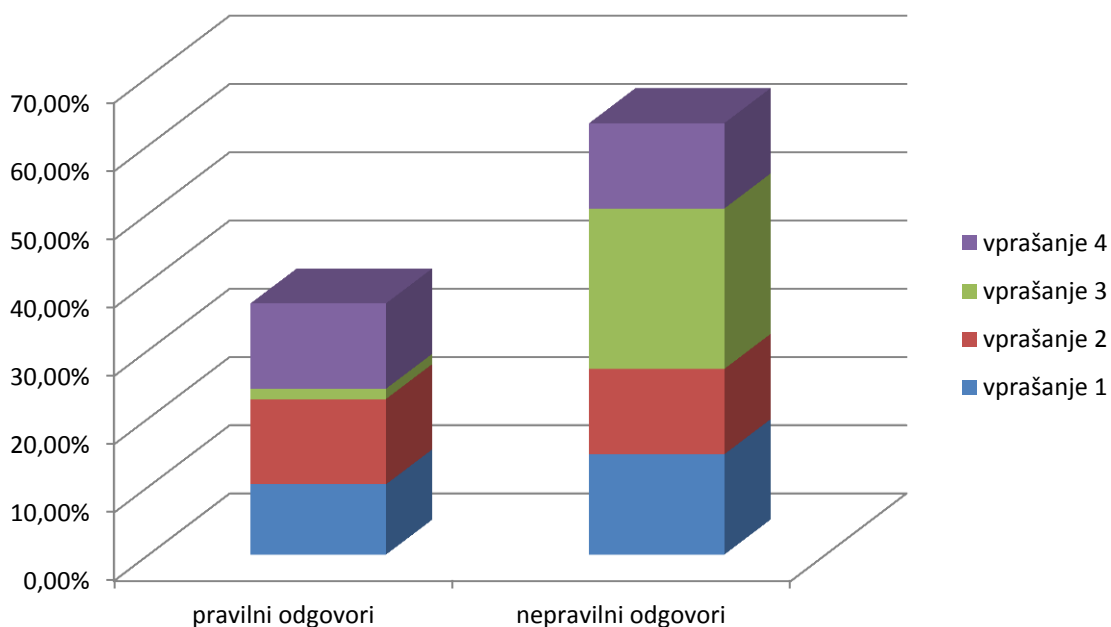
Hipoteza: Mnenja sem, da manj kot polovica vrstnikov, ki obiskujejo isto šolo kot jaz, pozna osnovna dejstva o dogodkih iz leta 1532, tudi v primeru ko gre samo za pripovedko.

Kot poznavanje osnovnih dejstev sem štela pravilne odgovore na zastavljena vprašanja. Če sta bila pravilna odgovora dva, sem upoštevala oba.

Tabela 5: Rezultati odgovorov na vprašanja

	vprašanje 1	vprašanje 2	vprašanje 3	vprašanje 4	skupaj
pravilni odgovori	98 (10,3 %)	117 (12,5 %)	14 (1,5 %)	118 (12,5 %)	347 (36,7 %)
nepravilni odgovori	139 (14,7 %)	118 (12,5 %)	221 (23,5 %)	118 (12,5 %)	597 (63,3 %)
skupaj	237 (25 %)	235 (25 %)	235 (25 %)	236 (25 %)	943 (100 %)

Graf 5: Rezultati odgovorov na vprašanja

Hipotezo lahko v celoti potrdim, saj je pravih odgovorov le 36,7 %.

4 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Turško obleganje Maribora je prvovrstni zgodovinski dogodek. Ne samo zaradi poguma in odločnosti Mariborčanov, temveč tudi zaradi pomena oseb, ki so v ta dogodek vpletene. Tako kot v Mariboru nepovratno izginjajo materialni sledovi zgodovine, se zdi, da izginja tudi pravo zavedanje pomena tega dogodka za prebivalce našega mesta. Kulturni in ne nazadnje turistični potencial dogodka je povsem spregledan in neodgovorno je, da mesto nima niti enega javnega obeležja dogodka. O dogodku ne obstaja niti ena celovita znanstvena monografija, kaj šele spominska razstava. S svojo raziskovalno nalogo sem med drugim skušala opozoriti tudi na to. Mislim, da bi bilo ustrezno, da se mesto pokaže ustrezno spoštovanje do ljudi, ki so umrli v času turškega obleganja, in počasti spomin na branitelje in njihov pogum.

5 ZAKLJUČEK

Dogodek in celotno področje, ki sem si ga izbrala za raziskovanje, je zelo obsežno in zanimivo. O ožji in širši tematiki je zelo veliko literature v različnih jezikih. Z večanjem in dostopnostjo svetovnih digitalnih zbirk se odpirajo nove možnosti raziskovanja, ki jih v preteklosti ni bilo. Seveda bi bilo nujno načrtno večati tudi domačo digitalno zbirko podatkov, sploh na tistih področjih, kjer je večina gradiva zaradi starosti praktično nedostopna. Mladim in tudi drugim raziskovalcem bi raziskovanje močno olajšal ustrezni računalniški raziskovalni vmesnik, ki bi bil celovit in bi se ustrezno dopolnjeval. Turško obleganje Maribora pa ostaja tematika, ki kliče po nadaljnem celovitem, interdisciplinarnem in mednarodnem raziskovanju.

6 LITERATURA

1. Bariska, István, *Kőszeg ostromának emlékezete*, Európa Könyvkiadó Helikon Kiadó, Budapest, 1982.
2. Bevc Varl, Valentina, *Mariborske zgodbe / Valentina Varl, Dušan Tomažič, Sašo Radovanovič*, Kapital, Maribor.
3. Dimitz, August, *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr*, 2. del, Ljubljana 1813.
4. Falconer, Colin, *Sulejman Veličastni. Sultanov harem*, Učila International, Tržič, 2013.
5. Fister, Peter, *Arhitektura slovenskih protiturških taborov*, Slovenska matica, Ljubljana 1975.
6. Gérard Du Ry van Beest Holle, *Zgodovina v slikah*, zv. 11: 1454–1600, slovensko izdajo so pripravili Branko Božič in Tomaž Weber ter prevajalec Stanko Jarc, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1977.
7. Gruden, Josip, *Zgodovina slovenskega naroda*. zv. 1, Družba sv. Mohorja, Celovec, 1910.
8. Hammer, Joseph, *Geschichte des osmanischen Reiches*, tretja knjiga, C. A. Hartleben, Pest, 1828.
9. Jesenšek, Gašper, *Razvoj Osmanske države do konca vladavine Sulejmana II.*, diplomsko delo, Ljubljana, 2008.
10. Johnson, Jane, *Sultanova žena*, Učila International, Tržič, 2013.
11. Richards, John, *Landknecht Soldier 1486–1560*, Osprey, Oxford, 2002.
12. Jurišić, Nikola, *Sendbrief vn[d] warhafte vrkundt Türckischer belägerung Stürmung vnd handlung des Schloß vnd der Stat Güns An Roemische Koenigkliche Maiestat von derselbigen Hauptman so darinn gelegen außgangen*, Augsburg, 1532.
13. Kranjec, Silvo, *Zgodovina Srbov*, Družba sv. Mohorja, Prevalje, 1927.
14. Laszlo, Stefanka, *Streifzüge durch Koszeg/Güns*, Escort Tourist, Sopron, 2005.
15. *Maribor skozi stoletja. Razprave I / [uredil uredniški odbor Jože Curk, Bruno Hartman, Jože Koropec]*, Obzorja, Maribor, 1991.
16. Mlinarič, Jože, *Turki in Maribor v prvi polovici 16. stoletja ter družina Willenrainerjev*, v: *Melikov zbornik / Vincenc Rajšp ...*, Ljubljana, 2001.
17. Nicolle, David, *Nicopolis 1396*, Osprey, Oxford, 1999.

18. Pohl, Walter, Habsburžani: zgodovina evropske rodbine / zasnova Brigitte Vacha; besedilo Walter Pohl in Karl Vocelka, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1994.
19. Puff, Rudolf Gustav, Maribor: njegova okolica, prebivalci in zgodovina, Obzorja, Maribor, 1999.
20. Rosnac, Martin, Die Belagerung der königl. Freystadt Güns im Jahre 1532, Wien, Linz, 1789.
21. Rossing, Sigrid-Maria, Maximilian I., Amalthea Signum Verlag, Dunaj, 2002.
22. Sanuto, Marino; Il Darii, LVI, odlom. 392, stolp. 1001, glej v izdaji F. Visentini, 1903.
23. Shaw, Stanford Jay, History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Cambridge University Press, Cambridge, 1976.
24. Simoniti, Vasko, Turki so v deželi že: turški vpadi na slovensko ozemlje v 15. in 16. stoletju, Mohorjeva družba, Celje, 1990.
25. Srednji vek, Marjan Krušič in Irena Trenc; priredili in nova poglavja napisali Aleš Berger ... [et al.], Mladinska knjiga, Ljubljana. 1985, str. 66.
26. Steinwenter, Arthur (1844). Suleiman II. vor Marburg 1532, v Jahresbericht des k.k. Staats-Gymnasiums in Marburg, Maribor, 1887.
27. Pirchegger, Hans, Geschichte der Steiermark, Graz-Wien-Leipzig, 1942.
28. Sapač, Igor, Mariborski srednjeveški obrambni sistem, Maribor, 2013.
29. Šrob, France, Spomenica za faro sv. Andreja v Svečini, Svečina, 1872-, rokopisno gradivo.
30. Tepeš, Vitomir, Evropa v 18. stoletju in islam, diplomsko delo, Ljubljana, 2009.
31. Turnbull, Stephen, The Ottoman Empire 1326–1699, Osprey, Oxford, 2003.
32. Turnbull, Stephen, The walls of Constantinople AD 324-1453, Osprey, Oxford 2004.
33. Voje, Ignacij, Oris zgodovine jugovzhodne Evrope. Srednji vek, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, Ljubljana, 1992.
34. Voje, Ignacij, Vplivi osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju, v Zgodovinski časopis, 1976.
35. Von zweyen Türcken newlich gefangen was sie gefragt worden, vnd geantwort haben, Nürnberg, 1532.